

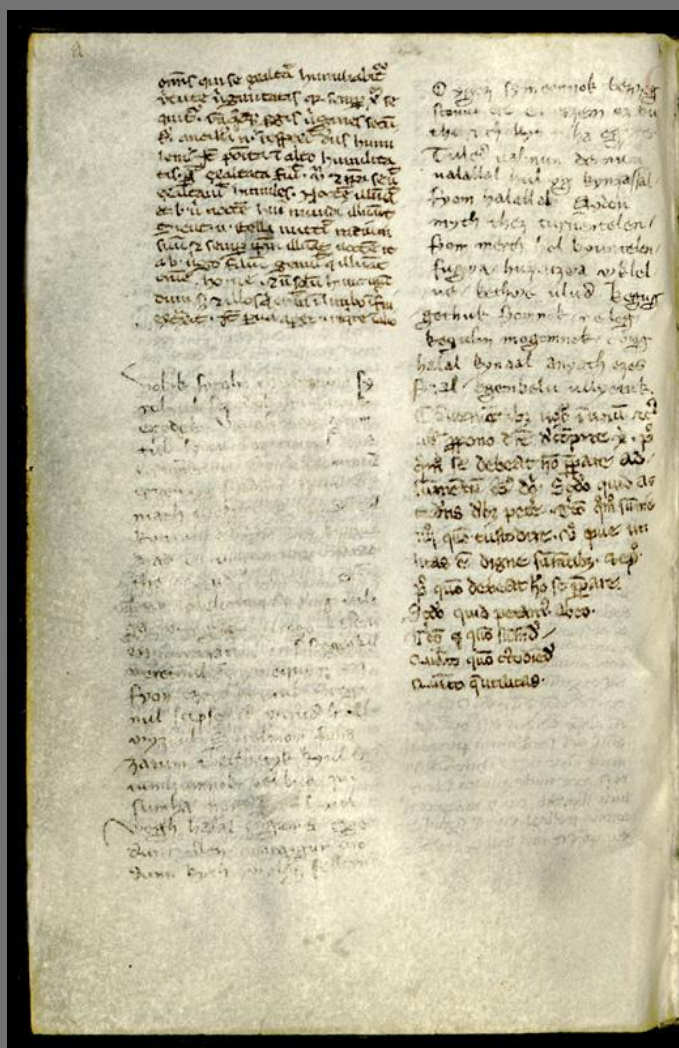
2017.

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

*a hangalak-jelentés-ritmus korrespondancia
alapján*

Kivonat:

Szükségszerű megalkotni az Ómagyar Mária-siralom művészi rekonstrukcióját a fellelt magyar szavakból. Ehhez keresni kell azt a szövegváltozatot, amely kielégíti a hangalak-jelentés-ritmus korrespondanciának az igényét.

Fotó: tortenet.oszk.hu

MEZŐ TIBOR
Harmóniakert Kiadó
2017.04.11.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
Hangalak	3
Betűhelyek kiosztásának vizsgálata a <i>Leuveni Kódex</i> ben	3
Az Ómagyar Mária-siralom helyesírás vizsgálata.....	8
Magánhangzók	10
Mássalhangzók	15
Szótagfajták	22
Jelentés.....	29
Két Ómagyar Mária-siralom egy szövegben	29
A két Ómagyar Mária-siralom olvasatai	29
A két Ómagyar Mária-siralom a latin fordítás tükrében.....	30
Metrum	35
Az Ómagyar Mária-siralom metruma	35
Mészöly Gedeon olvasatában	35
Az Ómagyar Mária-siralom latin mintára épült metruma	35
Ütemhangsúlyos verselés.....	35
Időmértékes verselés	37
A helyreállított metrum kötött szótagszámokkal.....	39
Ómagyar Mária-siralom szekvenciák.....	39
Ütemhangsúlyos verselés.....	39
Időmértékes verselés	43
Modern szövegkiadások.....	46
Ómagyar Mária-siralom.....	46
Ómagyar Mária-siralom.....	47
Összefoglalás	48
Irodalomjegyzék	51

Bevezetés

A szerzői lelemény mind az önálló műalkotás, mind a művészi műfordítás esetében kielégíti a hangalak, jelentés és ritmus korrespondanciáját, ami olyan együttállás, amely a költeményt nyelvtani, szemantikai és verstani értelemben kölcsönösen meghatározza. Egy magasrendű tudatállapotban talál fel illet a költő ember, mielőtt kimondja.

Az Ómagyar Mária-siralomnak ezt a sajátosságát mindeddig nem tárta fel a szakirodalom, elsősorban a verssorokban mutatkozó kötetlen szótagszámok miatt. Szükségszerű tehát megalkotni az Ómagyar Mária-siralom művészi rekonstrukcióját a fellelt magyar szavakból. Ehhez keresni kell azt a szövegváltozatot, amely kielégíti a hangalak-jelentés-ritmus korrespondanciának igényét. Ennek a metruma pedig tervszerűen megegyező kell legyen a magyar műfordítás alapjául szolgáló latin mintával (Philippe Delhaye a latin *Planctus* Godefroy De Saint-Victornak tulajdonítja – vö. MartinkóA 1988. 20. pp).

Hangalak

Betűhelyek kiosztásának vizsgálata a *Leuveni Kódexben*

A *Leuveni Kódexben* fennmaradt Ómagyar Mária-siralom szövege tartalmaz olyan betűket, amelyek a mai olvasó számára szinte olvashatatlanok, ill. lekoptak az olvasók kezhasználata során. A betűanalízishez a szöveg épsége szempontjából három szakaszt különböztethetünk meg:

- Jól olvasható sorok (24-37.)
- Kevésbé jól olvasható sorok (13-23.)
- Nehezen olvasható sorok (1-12.)

A kéthasábos szöveg hol sűrűbb, hol ritkább egy-egy sorban. Erre vonatkozik a megfigyelésem. Az alábbi adatokból kitűnik, hogy a nehezen olvasható sorok betűhely-kiosztása megengedőbb az olvashatóbb két tömbhöz (ill. sorokéhoz) képest, ami arra késztet, hogy az 1-12. sorban lévő szöveg-olvasatunkat óvatosan kezeljük.

A teljes szöveget a *Leuveni Kódex*-kutató Vizkelety András „Világ világa, virágnak virága...” Ómagyar Mária-siralom című kötetéből idézem:

(9. pp. a .pdf-ben) a *Magyar Elektronikus Könyvtár*: <http://mek.oszk.hu/08700/08713/>

Jelmagyarázat:

- *a*: betűhelyek összege a sorban
- *b*: átlag, argumentumok számtani közepe
- *c*: legnagyobb érték
- *d*: legkisebb érték
- *e*: túlcsonduló betűhelyek összege
- *f*: túlcsonduló betűhelyek százalékos összege [20-26. betűhely(=7) x (sorok száma) = 100%-nak véve!]

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

Nehezen olvasható sorok (1-12.)

(Kérdésként merül fel, hogy egy-egy sorban hány betűt szúrnak be:
többet a vers elejéről, és kevesebbet a vers közepéről és végéről.)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	a	b	c	d	e	f
1.	1.	V	o	l	e	k		s	i	r	o	l	m		t	h	u	d	o	t	h	l	o	n		s	y				26				7	
2.	2.	r	o	l	m	o	l		s	e	p	e	d	y	k	.	b	u	o	l		o	z	u	k						24				5	
3.	3.	e	p	e	d	e	k	·	·	W	a	l	a	s	t	h		v	y	l	a	g	u	m						22				3		
4.	4.	t	u	l		s	y	d	o	u		f	y	o	d	u	m	t	u	l		e	z	e	s					24				5		
5.	5.	u	r	u	m	e	m	t	u	u	l	:	O		e	n		e	s	e	s		u	r	o	d	u	m		27				8		
6.	6.	e	g	g	e	n		y	g		f	y	o	d	u	m	:	s	y	r	o	u		a	-				24				5			
7.	7.	n	i	a	t	h		t	h	e	k	u	n	c	h	e	d		b	u	a	b	e	l	e	u	l		26				7			
8.	8.	k	y	n	i	u	h	h	a	d	;	S	c	e	m	e	m		k	u	n	u	e	l				23				4				
9.	9.	a	r	a	d		e	n		i	u	n	h	u	m		b	u	o	l		f	a	r	a	d	/		26				7			
10.	10.	t	h	e		w	e	r	u	d		h	u	l	l	o	t	h	y	a		e	n		i	u	n	-	27				8			
11.	11.	h	u	m		o	l	e	l	o	t	h	y	a		V	y	l	a	g		u	i	l	a			24				5				
12.	12.	g	a		v	i	r	a	g	n	a	c		u	i	r	a	g	a	.	k	e	s	e	r	u			25				6	100%=96		
																				összesen:										298	24,8333	27	22	70	72,91%	

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

Kevésbé jól olvasható sorok (13-23.)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	a	b	c	d	e	f		
1.	13.	e	n	.	k	y	n	z	a	t	h	u	l		u	o	s		s	c	e	g	e	g	k	e	l					26				7		
2.	14.	w	e	r	e	t	h	u	l	:	V	h		n	e	q	u	e	m		e	n									21				2			
3.	15.	f	y	o	n		e	z	e	s		m	e	z	u	u	l	/	S	c	e	g	e									22				3		
4.	16.	n	u	l		s	c	e	p	s	e	g	u	d		w	i	r	u	d		h	i	o	l	l						25				6		
5.	17.	w	y	z	e	u	l	.	S	y	r	o	l	m	o	m		f	u	h	a											20				1		
6.	18.	z	a	t	u	m		t	h	e	r	t	h	e	t	y	k		k	y	u	l		e	n							24				5		
7.	19.	i	u	m	h	u	m	n	o	k		b	e	l		b	u	a		q	u	i										21				2		
8.	20.	s	u	m	h	a		n	y	m		k	y	u	l		h	y	u	l	:												20				1	
9.	21.	W	e	g	h		h	a	l	a	l		e	n	g	u	m	e	t	/	e	g	g	e	-								24				5	
10.	22.	d	u	m		i	l	l	e	n	/	m	a	r	a	g	g	u	n		u	r	o										22				3	
11.	23.	d	u	m	/	k	y	t	h		w	y	l	a	g		f	e	l	l	e	y	n										22				3	(100%=77)
																				összesen:										247	22,4545	26	20	38	49.35%			

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

Jól olvasható sorok (24-37.)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	a	b	c	d	e	f				
1.	24.	O	y	g	o	z		s	y	m	e	o	n	n	o	k		b	e	z	z	e	g									23				4				
2.	25.	s	c	o	u	u	o		e	r	e		e	n		e	r	z	e	m		e	z		b	u	-					26				7				
3.	26.	t	h	u	r	u	t	h	/	k	y	t		n	i	h	a		e	g	y	r	e	.								23				4				
4.	27.	T	u	l	e	d		u	a	l	m	u	n		d	e		n	u	m												19				0				
5.	28.	u	a	l	a	l	l	a	l	/	h	u	l		y	g		k	y	n	z	a	s	s	a	l	/					26				7				
6.	29.	F	y	o	m		h	a	l	a	l	l	a	l	*	S	y	d	o	u												19				0				
7.	30.	m	y	t	h		t	h	e	z		t	u	r	u	e	n	t	e	l	e	n	/									22				3				
8.	31.	f	y	o	m		m	e	r	t	h		h	o	l		b	y	u	n	t	e	l	e	n	/						25				6				
9.	32.	f	u	g	w	a	/	h	u	z	t	u	z	w	a		w	k	l	e	l	/										21				2				
10.	33.	u	e	/	k	e	t	h	w	e		u	l	u	d	.	K	e	g	u	g											20				1				
11.	34.	g	e	t	h	u	k		f	y	o	m	n	o	k	/	n	e		l	e	g										21				2				
12.	35.	k	e	g	u	l	m		m	o	g	o	m	n	o	k	/	o	w	o	g											20				1				
13.	36.	h	a	l	a	l		k	y	n	a	a	l	/	a	n	y	a	t	h		e	z	e	s							24				5				
14.	37.	f	y	a	a	l	/	e	g	e	m	b	e	l	u		u	l	l	y	e	t	u	k	.							24				5	(100%=98)			
																				összesen:										313	22,3571	26	19	47	41.96%					

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

Megfontolásra ajánlom a szövegrövidítés tendenciáját:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	a	b	c	d	e	f		
1.	1.	V	o	l	e	k		s	i	r	o	l	m		t	u	d	o	t	l	o	n		s	y							24				5		
2.	2.	r	o	l	m	o	l		s	e	p	e	d	y	k	.	b	u	n		o	z	u	k								23				4		
3.	3.	e	p	e	d	e	k	·	W	a	l	a	s	t		v	y	l	a	g	u	m										21				2		
4.	4.	t	u	l		s	y	d	o		f	y	o	d	u	m	t	u	l		e	z	e	s								23				4		
5.	5.	u	r	u	m	e	m	t	u	l	:	O		e	n		e	s	e	s		u	r	o	d	u	m					26				7		
6.	6.	e	g	e	n		y	g		f	y	o	d	ū	:	s	y	r	o		a	-										21				2		
7.	7.	n	i	a	t		t	e	k	u	n	h	e	d		b	u	a	b	e	l	u	l									22				3		
8.	8.	k	y	n	i	u	h	h	a	d	;	S	e	m	e	m		k	u	n	u	e	l									22				3		
9.	9.	a	r	a	d		e	n		i	u	n	h	ū		b	u	o	l		f	a	r	a	d	/							25				6	
10.	10.	t	e		w	e	r	u	d		h	u	l	l	o	t	y	a		e	n		i	ū								23				4		
11.	11.	h	ū		o	l	e	l	o	t	y	a		V	y	l	a	g		u	i	l	a									22				3		
12.	12.	g	a		v	i	r	a	g	n	a	c		u	i	r	a	g	a	.	k	e	s	e	r	u							25			6	100%=84	
																				összesen:										277	23,0833	26	21	49	58,33%			

Az Ómagyar Mária-siralom helyesírás vizsgálata

Az Ómagyar Mária-siralom a *Leuveni Kódex*ben a latin betűk használatával tükrözi a magyar nyelvet. Ebből kifolyólag célszerű átírni a szöveget a mai magyar helyesírás betűire, amiben a szótagolás segít.

1/a-1/b	Vo-lek bu-øol Wa-lasth e-zes	sy-rolm o-zuk vy-la-gum-tul u-ru-mem-tuul	thu-doth-lon e-pe-dek sy-do-u fy-o-dum-tul	sy-rolm-øol se-pe-dyk				
2/a-2/b	O sy-rou Sce-mem the	en a-niath ku-nu-øel we-rud	e-ses the-kun-ched a-rad hul-loth-ya	u-ro-dum bu-øa-be-leul en en	eg-gen kyn iun-hum iun-hum	yg iuh-had bu-øol o-le-loth-ya	fy-o-dum fa-rad	
3/a-3/b	Vy-lag ke-se-ru-en Vh Sce-ge-nul	ui-la-ga kyn-za-thul ne-quem scep-se-gud	vi-rag-nak en wi-rud	ui-ra-ga fy-on hioll*	e-zes wy-zeul	me-zuul		
4/a-4/b	O en Sy-rol-mom en	y-goz er-zem fu-ha-za-tum ium-hum-nok	sy-me-on-nok ez the-r[ø]t-he-tyk* bel	bez-zeg bu ky-øul bu-øa	sco-uuo thu-ruth qui sum-ha	e-re kyt nym	ni-ha e-gy-re [ky-øul]	hy-øul
5/a-5/b	Wegh ma-rag-gun Tu-led hul	ha-lal u-ro-dum ual-mun* yg	en-gu-met kyth de kyn-zas-sal	eg-ge-dum wy-lag num fy-om	ill-øen* fell-øeyn* ua-lall-øal* ha-lall-øal*			
6/a-6/b	Sy-dou fug-wa uos Ke-gug-ge-thuk o-wog e-gem-	myth huz-tuz-wa* sce-gegk-øel fy-om-nok ha-lal be-lu	thez u-lud we-re-thul ne kyn-øa-øal ull-ye-tuk*	tur-uen-te-len keth-we leg an-yath	fy-om wk-lel-ue ke-gulm e-zes	mert mo-gom-nok fy-a-øal	hol by-un-te-len	

A betűk pozícióját az alábbiak szerint különböztettem meg:

- a hangok (pl. az a vagy a t) formalitása különbözik az írás betűjében (a=a vagy a=o; t=t vagy t=th)
- a magánhangzók a szótőben és toldalékban fordulnak elő,
- a mássalhangzók különböző szótagfajtákban fordulnak elő,

tehát a szótag szerkezete szerint az alábbi csoportokban:

1. teljes szótag [CVC vagy CVCC]: mássalhangzó + magánhangzó + mássalhangzó(k)
2. nyílt szótag [CV]: mássalhangzó + magánhangzó + Ø
3. zárt szótag [VC]: Ø + magánhangzó + mássalhangzó
4. redukált szótag [V]: Ø + magánhangzó + Ø

Az Ómagyar Mária-síralom metruma

A vizsgált magánhangzókból és mássalhangzókból a distancia alapján egyaránt kimutatható, hogy az Ómagyar Mária-síralom szövege két tagból áll, mert a magánhangzókból az *a*, *e* és *i* hangoknak van alternatív írásjele, amelyek aránya nem haladja meg az 50%-ot, azonban a 3/a-3/b és az 5/a-5/b szekvenciákban ez lényegében eléri a 100%-ot. A mássalhangzókból a *t* hang kivételével az alternatív írásjeleket extrém írásjelnek tekintem, amelyek kimagasló számban csak a 3/a-3/b és az 5/a-5/b szekvenciákban találhatók meg. Valójában tehát szövegbeékeléssel van dolgunk a szekvenciákban:

1. tag: 1/a-1/b; 2/a-2/b; 4/a-4/b; 6/a-6/b

2. tag: 3/a-3/b; 5/a-5/b

Szekvencia:	1/a-1/b		2/a-2/b		3/a-3/b		4/a-4/b		5/a-5/b		6/a-6/b	
Mgh. (db):	20	2	17	9	10	9	20	8	12	12	35	12
Szótőben:	a=o, 5	a=a, 1	a=o, 3	a=a, 4	a=o, 1	a=a, 0	a=o, 4	a=a, 2	a=o, 2	a=a, 5	a=o, 8	a=a, 2
Toldalékban:	a=o, 4	a=a, 0	a=o, 3	a=a, 2	a=o, 0	a=a, 4	a=o, 3	a=a, 2	a=o, 0	a=a, 3	a=o, 2	a=a, 4
Szótőben:	e=e, 6	e=u, 0	e=e, 6	e=u, 0	e=e, 6	e=u, 0	e=e, 6	e=u, 0	e=e, 6	e=u, 2	e=e, 10	e=u, 3
Toldalékban:	e=e, 0	e=u, 0	e=e, 4	e=u, 1	e=e, 1	e=u, 2	e=e, 2	e=u, 0	e=e, 1	e=u, 1	e=e, 10	e=u, 3
Szótőben:		e=y, 1		e=y, 1		e=y, 0		e=y, 3		e=y, 0		e=y, 0
Toldalékban:		e=y, 0		e=y, 0		e=y, 0		e=y, 0		e=y, 1		e=y, 0
Szótőben:	i=y, 5	i=i, 0	i=y, 1	i=i, 0	i=y, 2	i=i, 3	i=y, 4	i=i, 1	i=y, 3	i=i, 0	i=y, 5	i=i, 0
Toldalékban:	i=y, 0	i=i, 0	i=y, 0	i=i, 0	i=y, 0	i=i, 0	i=y, 1	i=i, 0	i=y, 0	i=i, 0	i=y, 0	i=i, 0
Szótőben:		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0
Toldalékban:		i=u, 0		i=u, 1		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0		i=u, 0

	1/a-1/b		2/a-2/b		3/a-3/b		4/a-4/b		5/a-5/b		6/a-6/b	
Extrém msh. (db):	–	0	–	0	–	4	–	2	–	7	–	1
1.						k=qu, 1		k=qu, 1		gy=gh, 1		l=ll, 1
2.						m=n, 1		n=m, 1		k<m=n, 1		
3.						k=gk, 1				n=m, 1		
4.						l=ll, 1				l=ll, 4		
5.		t=t, 3		t=t, 0		t=t, 0		t=t, 1		t=t, 2		t=t, 6
6.		t=th, 2		t=th, 5		t=th, 1		t=th, 3		t=th, 1		t=th, 4

Magánhangzók

Szótőben összesen:													
a	á	e	é	i	í	o	ó	ö	ő	u	ú	ü	ű
a=o, 23	á=a, 16	e=e, 40	é=e, 24	i=y, 20	í=y, 8	o=u, 13	ó=o, 2	ö=u, 7	ő=u, 3	u=u, 5	ú=u, 6	ü=u, 1	ű=yu, 1
a=a, 14		e=y, 5	é=i, 3	i=i, 4	í=[e], 1	o=o, 1	ó=ou, 2	ö=e, 2				ü=e, 1	ű=io, 1
		e=u, 5	é=[y], 1				ó=v, 1	ö=w, 1					

Toldalékban összesen:													
a	á	e	é	i	í	o	ó	ö	ő	u	ú	ü	ű
a=a, 15	á=a, 5	e=e, 19	é=e, 2	i=y, 1	í=[y], 1	o=u, 7	ó=u, 2	ö=∅, 0	ő=uu, 1	u=∅, 0	ú=∅, 0	ü=u, 3	ű=u, 1
a=o, 12		e=u, 7	é=u, 2	i=u, 1			ó=ou, 1		ő=eu, 1			ü=uu, 1	
		e=ey, 1										ü=eu, 1	

	Szótő:		Toldalék:		Szótő:	Toldalék:
	a	a	a	a	á	á
	a=o, 23	a=a, 14	a=a, 15	a=o, 12	á=a, 16	á=a, 5
1.	Vo-lek	Wa-lasth	hul-loth-ya	thu-doth-lon	Wa-lasth	bu-∅a-be-leul
2.	sy-rolm	a-niath	o-le-loth-ya	sy-rolm-∅ol	vy-la-gum-tul	kyn-zas-sal
3.	sy-rolm-∅ol	iuh-had	ui-la-ga	bu-∅ol	a-niath	kyn-∅a-∅al
4.	o-zuk	a-rad	vi-rag-nak	bu-∅ol	a-rad	an-yath
5.	fy-o-dum-tul	fa-rad	ui-ra-ga	hul-loth-ya	fa-rad	fy-a-∅al
6.	u-ro-dum	ni-ha	kyn-za-thul	o-le-loth-ya	Vy-lag	
7.	fy-o-dum	sum-ha	fu-ha-za-tum	sy-me-on-nok	ui-la-ga	
8.	o-le-loth-ya	ha-lal	bu-∅a	sco-uuo	vi-rag-nak	
9.	fy-on	ma-rag-gun	ua-lall-∅al	ium-hum-nok	ui-ra-ga	
10.	y-goz	ua-lall-∅al	kyn-zas-sal	fy-om-nok	fu-ha-za-tum	
11.	sco-uuo	ha-lall-∅al	ha-lall-∅al	mo-gom-nok	ha-lal	
12.	Sy-rol-mom	ha-lal	fug-wa		wy-lag	
13.	u-ro-dum	an-yath	huz-tuz-wa* 'húz-tosza'		ual-mun	
14.	fy-om		kyn-∅a-∅al		ua-lall-∅al	
15.	fy-om		fy-a-∅al		ha-lall-∅al	
16.	hol				ha-lal	
17.	uos					
18.	fy-om-nok					
19.	mo-gom-nok					
20.	o-wog					

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

	Szótő:			Toldalék:		
	e	e	e	e	e	e
	e=e, 40	e=y, 5	e=u, 5	e=e, 19	e=u, 7	e=ey, 1
1.	se -pe-dyk	se-pe-dyk	en-gu-met	eg- gen	we-rud	fell-øeyn
2.	se- pe -dyk	y ^g 'egy'	num	the-kun-ched	scep-se-gud	
3.	e -pe-dek	nym	Ke- gug -ge-thuk	bu-øa-be-leul	wi-rud	
4.	e- pe -dek	ky-øul* 'kevül'	ke-gulm	ku-nu-øel	eg-ge-dum	
5.	e-pe-dek	hy-øul* 'hevül'	e-gem-be-lu 'együtt vele'	ke-se-ru- en	we-re-thul	
6.	e- zes			e- re	Ke-gug-ge-thuk	
7.	e- ses			e-gy- re	ull-ye-tuk	
8.	eg -gen			the-r[ø]t- he -tyk		
9.	the-kun-ched			ill-øen		
10.	Sce-mem			tur-uen- te -len		
11.	Sce- mem			tur-uen- te -len		
12.	the			by-un- te -len		
13.	ke-se-ru- en			by-un- te -len		
14.	ke- se -ru- en			keth- we		
15.	ne -quem			wk-lél- ue		
16.	ne-quem			sce- gegk -øel		
17.	e- zes			sce- gegk -øel		
18.	Sce-ge-nul			we- re -thul		
19.	sy-me-on-nok			Ke-gug- ge -thuk		
20.	bez -zeg					
21.	bez- zeg					
22.	er- zem					
23.	ez					
24.	bel					
25.	en -gu-met					
26.	en-gu- met					
27.	eg -ge-dum					
28.	eg- ge -dum					
29.	Tu-led					
30.	de					
31.	thez					
32.	sce- gegk -øel					
33.	sce- gegk -øel					
34.	we -re-thul					
35.	Ke-gug- ge -thuk					
36.	ne					
37.	ke-gulm					
38.	e- zes					
39.	e -gem-be-lu 'együtt vele'					
40.	e-gem- be -lu 'együtt vele'					

Az Ómagyar Mária-síralom metruma

	Szótő:			Toldalék:	
	é	é	é	é	é
	é=e, 24	é=i, 3	é=[y], 1	é=e, 2	é=u, 2
1.	Vo-lek	wi-rud	e-g[y]-re*	scep-se-gud	thu-ruth
2.	e-zes	ni-ha		ull-ye-tuk	ual-mun*
3.	en	ill-øen			
4.	e-ses				
5.	en				
6.	we-rud				
7.	en				
8.	o-le-loth-ya				
9.	en				
10.	e-zes				
11.	me-zuul				
12.	Sce-ge-nul				
13.	scep-se-gud				
14.	e-re				
15.	en				
16.	er-zem				
17.	the-r[ø]t-he-tyk*				
18.	en				
19.	Wegh				
20.	fell-øeyn				
21.	tur-uen-te-len				
22.	mert				
23.	leg				
24.	e-zes				

	Szótő:		Toldalék:		Szótő:		Toldalék:
	i	i	i	i	í	í	í
	i=y, 20	i=i, 4	i=y, 1	i=u, 1	í=y, 8	í=[e], 1	í=[y], 1
1.	sy-rolm	ui-la-ga	the-r[ø]t-he-tyk*	the-kun-ched	sy-rou	[e]-gy-re*	the-r[ø]t-he-tyk*
2.	sy-rolm-øol	vi-rag-nak			kyn		
3.	vy-la-gum-tul	ui-ra-ga			kyn-za-thul		
4.	sy-dou	qui			wy-zeul		
5.	fy-o-dum-tul				ky-øul		
6.	fy-o-dum				yg 'így'		
7.	Vy-lag				kyn-zas-sal		
8.	fy-on				kyn-øa-øal		
9.	y-goz						
10.	sy-me-on-nok						
11.	kyt						
12.	Sy-rol-mom						
13.	kyth						
14.	wy-lag						
15.	fy-om						
16.	Sy-dou						
17.	myth						
18.	fy-om						
19.	fy-om-nok						
20.	fy-a-øal						

	Szótő:		Toldalék:
	o	o	o
	o=u, 13	o=o, 1	o=u, 7
1.	o-zuk	sy-me-on-nok	fy-o-dum-tul
2.	vy-la-gum-tul		u-ro-dum
3.	iun-hum		fy-o-dum
4.	iun-hum		kyn-za-thul
5.	fu-ha-za-tum		fu-ha-za-tum
6.	ium-hum-nok		ma-rag-gun
7.	sum-ha		u-ro-dum
8.	hul 'hogy'		
9.	fug-wa		
10.	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'		

	Szótő:			Toldalék:	
	ó	ó	ó	ó	ó
	ó=o, 2	ó=ou, 2	ó=V, 1	ó=u, 2	ó=ou, 1
1.	O	sy-dou	Vh	vy-la-gum-tul	sy-rou
2.	O	Sy-dou		fy-o-dum-tul	

	Szótő:			Toldalék:
	ö	ö	ö	ö
	ö=u, 7	ö=e, 2	ö=w, 1	ö=∅
1.	u-ru-mem-tuul	u-ru-mem-tuul	wk-lel-ue	
2.	ku-nu-øel	keth-we		
3.	tur-uen-te-len			
4.	u-lud			
5.	ull-ye-tuk			

	Szótő:	Toldalék:	
	ő	ő	ő
	ő=u, 3	ő=uu, 1	ő=eu, 1
1.	ku-nu-øel	u-ru-mem-tuul	bu-øa-be-leul
2.	thu-ruth		
3.	Tu-led		

	Szótő:	Toldalék:	Szótő:	Toldalék:
	u	u	ú	ú
	u=u, 5	u=∅	ú=u, 6	ú=∅
1	thu-doth-lon		bu-øol	
2	u-ro-dum		bu-øa-be-leul	
3	iu-had		bu-øol	
4	hul-loth-ya		bu	
5	u-ro-dum		bu-øa	
6			huz-tuz-wa* 'húz-toszva'	

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

	Szótó:		Toldalék:		
	ű	ű	ű	ű	ű
	ű=u, 1	ű=e, 1	ű=u, 3	ű=uu, 1	ű=eu, 1
1.	ky-øul 'kívül'	e-gem-be-lu 'együtt vele'	Sce-ge-nul	me-zuul	wy-zeul
2.			ky-øul* 'kevül'		
3.			hy-øul* 'hevül'		

	Szótó:		Toldalék:
	ű	ű	ű
	ű=yu, 1	ű=io, 1	ű=u, 1
1.	by-un-te-len	hioll 'hűl'	ke-se-ru-en

Mássalhangzók

	b		cs	d				
	b=b	b=b	cs>ts=ch	d=d	d=d	d=d	d=z	d=s
	CV	CVC-1	CVC-1	CV	CVC-1	CVC-2	CVC-1	CVC-1
1.	bu-øa-be-leul	bel	the-kun-ched	de	e-pe-dek	the-kun-ched	e-zes	e-ses
2.	bu-øa-be-leul	bez-zeg		sy-dou	thu-doth-lon	iu-had	e-zes	
3.	bu			Sy-dou	fy-o-dum-tul	scep-se-gud	e-zes	
4.	bu-øol				u-ro-dum	Tu-led		
5.	bu-øol				fy-o-dum	u-lud		
6.	bu-øa				eg-ge-dum	a-rad		
7.	by-un-te-len				u-ro-dum	fa-rad		
8.					se-pe-dyk	we-rud		
9.						wi-rud		

	f		g		
	f=f	f=f	g=g	g=g	g=g
	CV	CVC-1	CV	CVC-1	CVC-2
1.	fa-rad	fell-øeyn* 'féljen'	en-gu-met	sce-gegk-øel*	fug-wa
2.	fu-ha-za-tum	fug-wa	e-gy-re	mo-gom-nok	Vy-lag
3.	fy-on		ui-la-ga	y-goz	wy-lag
4.	fy-om		ui-ra-ga	scep-se-gud	vi-rag-nak
5.	fy-om			vy-la-gum-tul	bez-zeg
6.	fy-o-dum				
7.	fy-om-nok				
8.	fy-a-øal				
9.	fy-o-dum-tul				

	gy					
	gy=g	gy=g	gy=g	gy=g	gy=g	gy=gh
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CVCC-1	CVC-2
1.	Ke-gug-ge-thuk	eg-gen	eg-gen	leg	ke-gulm	Wegh
2.	Sce-ge-nul	eg-ge-dum	Ke-gug-ge-thuk	ma-rag-gun	e-ge[m]-[b]e-lu 'együtt vele'	
3.	eg-ge-dum	yg 'egy'	ma-rag-gun	o-wog		
4.		yg 'így'		Ke-gug-ge-thuk		

	h			
	h=h	h=h	h=h	h=h
	CV	VC	CVC-1	CVC-2
1.	ha-lal	Vh	iuh-had	iuh-had
2.	ha-lal		hioll* 'hűl'	
3.	ha-lall-øal*		hol 'hal'	
4.	ni-ha		hul 'hogy'	
5.	sum-ha		hul-loth-ya	
6.	fu-ha-za-tum		ium-hum-nok	
7.	the-r[ø]t-he-tyk*		iun-hum	
8.	hi-oll* 'hűl'		iun-hum	
9.	hy-øul* 'hevül'		huz-tuz-wa* 'húz-toszva'	

	j				
	j=y	j=y	j=i	j=ø	j=ø
	CV	CVC-1	CVC-1	CV	CVC-1
1.	hul-loth-ya	an-yath*	iuh-had	kyn-øa-øal	ill-øen
2.	o-le-loth-ya		ium-hum-nok	bu-øa-be-leul	fell-øeyn* 'féljen'
3.	ull-ye-tuk		iun-hum	bu-øa	
4.			iun-hum		

	k			
	k=k	k=k	k=k	k=k
	CV	VC	CVC-1	CVC-2
1.	ke-gulm	wk-lel-ue	keth-we	e-pe-dek
2.	ke-se-ru-en		the-kun-ched	se-pe-dyk
3.	Ke-gug-ge-thuk		kyn	Vo-lek
4.	ku-nu-øel		kyn-za-thul	vi-rag-nak
5.	ky-øul 'kívül'		kyn-zas-sal	ium-hum-nok
6.	ky-øul* 'kevül'		kyn-øa-øal	sy-me-on-nok
7.			kyt	fy-om-nok
8.			kyth	mo-gom-nok
9.				o-zuk
10.				ull-ye-tuk
11.				the-r[ø]t-he-tyk*
12.				Ke-gug-ge-thuk

	k			
	k=qu	k=qu	k=gk	k<m=n
	CV	CVC-1	CVC-2	CVC-2
1.	qui	ne-quem	sce-gegk-øel*	ual-mun* 'válnek'

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

	I						
	I=I	I=I	I=I	I=I	I=I	I=II	I=II
	CV	CVC-1	CVC-2	CVCC-1	CVCC-2	VC	CVC-2
1.	vy-la-gum-tul	Vy-lag	bel	Wa-lasth	ke-gulm	ill-øen	fell-øeyn* 'féljen'
2.	ui-la-ga	wy-lag	hol 'hal'		sy-rolm-øol	ull-ye-tuk*	hioll* 'hűl'
3.	o-le-loth-ya	ha-lal	hul 'hogy'		sy-rolm		ha-lall-øal*
4.	e-ge[m]-[b]e-lu 'együtt vele'	ha-lal	hul-loth-ya				ua-lall-øal*
5.		Tu-led	ha-lal				
6.		leg	ha-lal				
7.		Vo-lek	wk-lel-ue				
8.		wk-lel-ue	bu-øa-be-leul				
9.		by-un-te-len	Sce-ge-nul				
10.		tur-uen-te-len	Sy-rol-mom				
11.		bu-øa-be-leul	kyn-zas-sal				
12.		thu-doth-lon	vy-la-gum-tul				
13.		hul-loth-ya	fy-o-dum-tul				
14.		o-le-loth-ya	u-ru-mem-tuul				
15.		u-lud	kyn-za-thul				
16.		ha-lall-øal*	we-re-thul				
17.		ua-lall-øal*	ual-mun* 'válnék'				
18.			bu-øol				
19.			bu-øol				
20.			sy-rolm-øol				
21.			fy-a-øal				
22.			kyn-øa-øal				
23.			ha-lall-øal*				
24.			ua-lall-øal*				
25.			ku-nu-øel				
26.			sce-gegk-øel*				
27.			ky-øul 'kívül'				
28.			ky-øul* 'kevül'				
29.			hy-øul* 'hevül'				
30.			wy-zeul				
31.			me-zuul				

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

	m						
	m=m	m=m	m=m	m=m	m=m	m=m	m=n
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CVCC-1	CVCC-3	VC
1.	ma-rag-gun	fy-om-nok	u-ru-mem-tuul	fy-o-dum-tul	mert 'mért'	ke-gulm	fy-on
2.	me-zuul	fy-om	Sce-mem	u-ro-dum		sy-rolm-øol	
3.	sy-me-on-nok	fy-om	en-gu-met	fy-o-dum		sy-rolm	
4.	mo-gom-nok		Sy-rol-mom	eg-ge-dum			
5.			myth	u-ro-dum			
6.				mo-gom-nok			
7.				vy-la-gum-tul			
8.				e-gem-be-lu			
9.				ium-hum-nok			
10.				iun-hum			
11.				iun-hum			
12.				ne-quem			
13.				u-ru-mem-tuul			
14.				Sce-mem			
15.				Sy-rol-mom			
16.				num			
17.				nym			
18.				sum-ha			
19.				fu-ha-za-tum			
20.				er-zem			

	n					
	n=n	n=n	n=n	n=n	n=m	n=m
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CVC-1	CVC-2
1.	ne	en	vi-rag-nak	by-un-te-len	ual-mun* 'válnék'	ium-hum-nok
2.	ne-quem	en	ium-hum-nok	eg-gen		
3.	ni-ha	en	sy-me-on-nok	ma-rag-gun		
4.		en	fy-om-nok	ill-øen		
5.		en	mo-gom-nok	fell-øeyn* 'féljen'		
6.		en	Sce-ge-nul	the-kun-ched		
7.		en-gu-met	num 'nem'	kyn		
8.		ke-se-ru-en	nym 'nem'	kyn-za-thul		
9.		sy-me-on-nok		kyn-zas-sal		
10.				kyn-øa-øal		
11.				tur-uen-te-len		
12.				thu-doth-lon		
13.				iun-hum		
14.				iun-hum		

Az Ómagyar Mária-síralom metruma

	ny				p	
	ny=n	ny=n	ny=ni	ny=n	p=p	p=p
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CV	CVC-2
1.	ku-nu-øel	an-yath*	a-niath	tur-uen-te-len	se-pe-dyk	scep-se-gud
2.					e-pe-dek	

	r					
	r=r	r=r	r=r	r=r	r=r	r=r
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CVCC-1	CVCC-2
1.	ui-ra-ga	er-zem	a-rad	tur-uen-te-len	sy-rolm-øol	mert 'mért'
2.	we-re-thul		fa-rad		sy-rolm	
3.	e-re		vi-rag-nak			
4.	e-gy-re 'ígért'		ma-rag-gun			
5.	u-ro-dum		Sy-rol-mom			
6.	u-ro-dum		the-r[ø]t-he-tyk*			
7.	sy-rou		we-rud			
8.	u-ru-mem-tuul		wi-rud			
9.	ke-se-ru-en		thu-ruth			

	s		
	s=s	s=s	s=s
	CV	CVC-1	CVC-2
1.	se-pe-dyk	kyn-zas-sal	e-zes
2.	scep-se-gud	sum-ha	e-zes
3.	ke-se-ru-en		e-zes
4.	sy-rolm		e-ses
5.	sy-rou		uos
6.	Sy-rol-mom		kyn-zas-sal
7.	sy-me-on-nok		
8.	sy-rolm-øol		

Az Ómagyar Mária-síralom metruma

	SZ					
	SZ=SC	SZ=SC	SZ=Z	SZ=Z	SZ=Z	SZ=S
	CV	CVC-1	CV	CVC-1	CVC-2	CVCC-2
1.	Sce-mem	scep-se-gud	fu-ha-za-tum	o-zuk	thez	Wa-lasth
2.	Sce-ge-nul				huz-tuz-wa* 'húz-toszva'	
3.	sce-gegk-øel*					
4.	sco-uuo					

	t					
	t=t	t=t	t=t	t=t	t=m	t=m
	CV	CVC-1	CVC-2	CVCC-3	CVCC-2	CVCC-3
1.	by-un-te-len	ull-ye-tuk	kyt	mert 'mért'	e-ge[m]-be-lu 'együtt vele'	e-ge[m]-be-lu 'együtt vele'
2.	tur-uen-te-len	vy-la-gum-tul	en-gu-met			
3.	Tu-led	fy-o-dum-tul	the-r[ø]t-he-tyk*			
4.		fu-ha-za-tum				
5.		tur-uen-te-len				
6.		u-ru-mem-tuul				
7.		huz-tuz-wa* 'húz-toszva'				
8.		the-r[ø]t-he-tyk*				

	t			
	t=th	t=th	t=th	t=th
	CV	CVC-1	CVC-2	CVCC-3
1.	the	thez	thu-doth-lon	Wa-lasth
2.	the-kun-ched	Ke-gug-ge-thuk	an-yath*	
3.	the-r[ø]t-he-tyk*	kyn-za-thul	keth-we	
4.	thu-ruth	we-re-thul	kyth	
5.	thu-doth-lon		hul-loth-ya	
6.			o-le-loth-ya	
7.			myth	
8.			a-niath	
9.			thu-ruth	

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

	v					
	v=u	v=u	v=uu	v=v	v=w	v=w
	CV	CVC-1	CV	CV	CV	CVC-1
1.	wk-lel-ue	ual-mun* 'válnék'	sco-uuo	vi-rag-nak	Wa-lasth	Wegh
2.	ui-la-ga	tur-uen-te-len		Vo-lek	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'	o-wog
3.	ui-ra-ga	uos		Vy-lag	fug-wa	
4.				vy-la-gum-tul	we-rud	
5.					we-re-thul	
6.					keth-we	
7.					wi-rud	
8.					wy-zeul	
9.					wy-lag	
10.						
11.						
12.						

	v	
	v=∅	v=b
	CVC-1	
1.	bu-∅ol	e-ge[m]-[b]e-lu 'együtt vele'
2.	bu-∅ol	
3.	sy-rolm-∅ol	
4.	fy-a-∅al	
5.	kyn-∅a-∅al	
6.	ha-lall-∅al*	
7.	ua-lall-∅al*	
8.	ku-nu-∅el	
9.	sce-gegk-∅el*	
10.	ky-∅ul 'kívül'	
11.	ky-∅ul* 'kevül'	
12.	hy-∅ul* 'hevül'	

	z				zS
	z=z	z=z	z=z	z=z	zS=s
	CV	VC	CVC-1	CVC-2	CV
1.	kyn-za-thul	ez	kyn-zas-sal	bez-zeg	sy-dou
2.			bez-zeg	y-goz	Sy-dou
3.			er-zem	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'	
4.			wy-zeul		
5.			me-zuul		

Szótagfajták

		CV	
1.	b=b	be	bu-øa-be-leul
2.	b=b	by	by-un-te-len
3.	b=b	bu	
4.	b=b	bu	bu-øol
5.	b=b	bu	bu-øol
6.	b=b	bu	bu-øa
7.	b=b	bu	bu-øa-be-leul
8.	d=d	de	
9.	d=d	dou	sy-dou
10.	d=d	dou	Sy-dou
11.	f=f	fa	fa-rad
12.	f=f	fu	fu-ha-za-tum
13.	f=f	fy	fy-on 'fiam'
14.	f=f	fy	fy-om
15.	f=f	fy	fy-om
16.	f=f	fy	fy-o-dum
17.	f=f	fy	fy-om-nok
18.	f=f	fy	fy-a-øal
19.	f=f	fy	fy-o-dum-tul
20.	g=g	gu	en-gu-met
21.	g=g	gy	e-gy-re 'ígért'
22.	g=g	ga	ui-la-ga
23.	g=g	ga	ui-ra-ga
24.	gy=g	ge	Ke-gug-ge-thuk
25.	gy=g	ge	Sce-ge-nul

26.	gy=g	ge	eg-ge-dum
27.	h=h	ha	ha-lal
28.	h=h	ha	ha-lal
29.	h=h	ha	ha-lall-øal*
30.	h=h	ha	ni-ha
31.	h=h	ha	sum-ha
32.	h=h	ha	fu-ha-za-tum
33.	h=h	he	the-r[ø]t-he-tyk*
34.	h=h	hi	hi-oll* 'húl'
35.	h=h	hy	hy-øul* 'hevül'
36.	j=y	ya	hul-loth-ya
37.	j=y	ya	o-le-loth-ya
38.	j=y	ye	ull-ye-tuk
39.	j=ø	øa	kyn-øa-øal
40.	j=ø	øa	bu-øa-be-leul
41.	j=ø	øa	bu-øa
42.	k=k	ke	ke-gulm
43.	k=k	ke	ke-se-ru-en
44.	k=K	Ke	Ke-gug-ge-thuk
45.	k=k	ku	ku-nu-øel
46.	k=k	ky	ky-øul* 'kevül'
47.	k=k	ky	ky-øul 'kívíl'
48.	k=qu	qui	'ki'
49.	l=l	la	vy-la-gum-tul
50.	l=l	la	ui-la-ga
51.	l=l	le	o-le-loth-ya
52.	l=l	lu	e-ge[m]-[b]e-lu 'együtt vele'

53.	m=m	ma	ma-rag-gun
54.	m=m	me	me-zuul
55.	m=m	me	sy-me-on-nok
56.	m=m	mo	mo-gom-nok
57.	n=n	ne	
58.	n=n	ne	ne-quem
59.	n=n	ni	ni-ha
60.	ny=n	nu	ku-nu-øel
61.	p=p	pe	se-pe-dyk
62.	p=p	pe	e-pe-dek
63.	r=r	ra	ui-ra-ga
64.	r=r	re	we-re-thul
65.	r=r	re	e-re
66.	r=r	re	e-gy-re 'ígért'
67.	r=r	ro	u-ro-dum
68.	r=r	ro	u-ro-dum
69.	r=r	rou	sy-rou
70.	r=r	ru	u-ru-mem-tuul
71.	r=r	ru	ke-se-ru-en
72.	s=s	se	se-pe-dyk
73.	s=s	se	scep-se-gud
74.	s=s	se	ke-se-ru-en
75.	s=s	sy	sy-rolm
76.	s=s	sy	sy-rou
77.	s=s	Sy	Sy-rol-mom
78.	s=s	sy	sy-me-on-nok
79.	s=s	sy	sy-rolm-øol

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

80.	sz=sc	Sce	Sce-mem
81.	sz=sc	Sce	Sce-ge-nul
82.	sz=sc	sce	sce-gegk-øel*
83.	sz=sc	sco	sco-uuo
84.	sz=z	za	fu-ha-za-tum
85.	t=t	te	by-un-te-len
86.	t=t	te	tur-uen-te-len
87.	t=t	Tu	Tu-led
88.	t=th	the	
89.	t=th	the	the-kun-ched
90.	t=th	the	the-r[ø]t-he-tyk*
91.	t=th	thu	thu-ruth

92.	t=th	thu	thu-doth-lon
93.	v=b	[b]e	e-ge[m]-[b]e-lu 'együtt vele'
94.	v=u	ue	wk-lel-ue
95.	v=u	ui	ui-la-ga
96.	v=u	ui	ui-ra-ga
97.	v=uu	uuo	sco-uuo
98.	v=v	vi	vi-rag-nak
99.	v=V	Vo	Vo-lek
100.	v=v	Vy	Vy-lag
101.	v=v	vy	vy-la-gum-tul
102.	v=W	Wa	Wa-lasth
103.	v=w	wa	huz-tuz-wa* 'húzva-toszva'

104.	v=w	wa	fug-wa
105.	v=w	we	we-rud
106.	v=w	we	we-re-thul
107.	v=w	we	keth-we
108.	v=w	wi	wi-rud
109.	v=w	wy	wy-zeul
110.	v=w	wy	wy-lag
111.	zs=S	Sy	Sy-dou
112.	z=z	za	kyn-za-thul
113.	zs=s	sy	sy-dou

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

			VC	
1.	gy=g	g	eg	eg-gen
2.	gy=g	g	eg	eg-ge-dum
3.	gy=g	g	yg	yg 'egy'
4.	gy=g	g	yg	yg 'így'
5.	h=h	h	Vh	
6.	k=k	k	wk	wk-lel-ue
7.	l=ll	ll	ill	ill-øen
8.	l=ll	ll	oll	hi-oll* 'húl'
9.	l=ll	ll	ull	ull-ye-tuk*
10.	m=m	m	om	fy-om-nok
11.	m=m	m	om	fy-om
12.	m=m	m	om	fy-om
13.	m=n	n	on	fy-on 'fiam'
14.	n=n	n	en	
15.	n=n	n	en	
16.	n=n	n	en	
17.	n=n	n	en	

18.	n=n	n	en	
19.	n=n	n	en	
20.	n=n	n	en	en-gu-met
21.	n=n	n	en	ke-se-ru-en
22.	n=n	n	on	sy-me-on-nok
23.	n=n	n	un	by-un-te-len
24.	ny=n	n	an	an-yath*
25.	r=r	r	er	er-zem
26.	z=z	z	ez	

			CVCC-1	
1.	gy=g	g	gulm	ke-gulm
2.	gy=g	g	ge[m]	e-gem-be-lu 'együtt vele'
3.	l=l	l	lasth	Wa-lasth
4.	m=m	m	mert	'miért'
5.	r=r	r	rolm	sy-rolm-øol
6.	r=r	r	rolm	sy-rolm

			CVCC-2	
1.	l=l	l	gulm	ke-gulm
2.	l=l	l	rolm	sy-rolm-øol
3.	l=l	l	rolm	sy-rolm
4.	r=r	r	mert	'miért'
5.	sz=s	s	lasth	Wa-lasth
6.	t=m	t	ge[m]	e-gem-be-lu 'együtt vele'

			CVCC-3	
1.	m=m	m	gulm	ke-gulm
2.	m=m	m	rolm	sy-rolm-øol
3.	m=m	m	rolm	sy-rolm
4.	t=t	t	mert	'miért'
5.	t=m	t	ge[m]	e-gem-be-lu 'együtt vele'
6.	t=th	th	lasth	Wa-lasth

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

		CVC-1	
1.	b=b	bel	
2.	b=b	bez	bez-zeg
3.	b=b	byun*	by-un-te-len*
4.	cs>ts=ch	ched	the-kun-ched
5.	d=d	dek	e-pe-dek
6.	d=d	doth	thu-doth-lon
7.	d=d	dum	fy-o-dum-tul
8.	d=d	dum	u-ro-dum
9.	d=d	dum	fy-o-dum
10.	d=d	dum	eg-ge-dum
11.	d=d	dum	u-ro-dum
12.	d=d	dyk	se-pe-dyk
13.	d=z	zes	e-zes
14.	d=z	zes	e-zes
15.	d=z	zes	e-zes
16.	d=s	ses	e-ses
17.	f=f	fell	fell-øeyn* 'féljen'
18.	f=f	fug	fug-wa
19.	g=g	gegk	sce-gegk-øel*
20.	g=g	gom	mo-gom-nok
21.	g=g	goz	y-goz
22.	g=g	gud	scep-se-gud
23.	g=g	gum	vy-la-gum-tul
24.	gy=g	gen	eg-gen
25.	gy=g	gug	Ke-gug-ge-thuk
26.	gy=g	gun	ma-rag-gun
27.	h=h	had	iuh-had
28.	h=h	hioll	'húl'

29.	h=h	hol	'hal'
30.	h=h	hul	'hogy'
31.	h=h	hul	hul-loth-ya
32.	h=h	hum	ium-hum-nok
33.	h=h	hum	iun-hum
34.	h=h	hum	iun- hum
35.	h=h	huz	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'
36.	j=i	iuh	iuh-had
37.	j=i	ium	ium-hum-nok
38.	j=i	iun	iun-hum
39.	j=i	iun	iun- hum
40.	j=y	yath	an-yath*
41.	j=ø	øen	ill-øen
42.	j= ø	øeyn	fell-øeyn*
43.	k=k	keth	keth-we
44.	k=k	kun	the-kun-ched
45.	k=k	kyn	kyn
46.	k=k	kyn	kyn-za-thul
47.	k=k	kyn	kyn-zas-sal
48.	k=k	kyn	kyn-øa-øal
49.	k=k	kyt	
50.	k=k	kyth	
51.	k=qu	quem	ne-quem
52.	l=l	lag	Vy-lag
53.	l=l	lag	wy-lag
54.	l=l	lal	ha-lal
55.	l=l	lal	ha-lal
56.	l=l	led	Tu-led
57.	l=l	leg	'legyen'

58.	l=l	lek	Vo-lek
59.	l=l	lel	wk-lel-ue
60.	l=l	len	by-un-te-len
61.	l=l	len	tur-uen-te-len
62.	l=l	leul	bu-øa-be-leul
63.	l=l	lon	thu-doth-lon
64.	l=l	loth	hul-loth-ya
65.	l=l	loth	o-le-loth-ya
66.	l=l	lud	u-lud
67.	l=l	lall	ha-lall-øal*
68.	l=l	lall	ua-lall-øal*
69.	m=m	mem	u-ru-mem-tuul
70.	m=m	mem	Sce-mem
71.	m=m	met	en-gu-met
72.	m=m	mom	Sy-rol-mom
73.	m=m	myth	'amit'
74.	n=n	nak	vi-rag-nak
75.	n=n	nok	ium-hum-nok
76.	n=n	nok	sy-me-on-nok
77.	n=n	nok	fy-om-nok
78.	n=n	nok	mo-gom-nok
79.	n=n	nul	Sce-ge-nul
80.	n=n	num	
81.	n=n	nym	
82.	n=m	mun	ual-mun* 'válnék'
83.	ny=ni	niath	a-niath
84.	r=r	rad	a-rad
85.	r=r	rad	fa-rad
86.	r=r	rag	vi-rag-nak

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

87.	r=r	rag	ma-rag-gun
88.	r=r	rol	Sy-rol-mom
89.	r=r	r[...t]	the-r[ø]t-he-tyk*
90.	r=r	rud	we-rud
91.	r=r	rud	wi-rud
92.	r=r	ruth	thu-ruth
93.	s=s	sal	kyn-zas-sal
94.	s=s	sum	sum-ha
95.	sz=sc	scep	scep-se-gud
96.	sz=z	zuk	o-zuk
97.	t=t	tuk	ull-ye-tuk
98.	t=t	tul	vy-la-gum-tul
99.	t=t	tul	fy-o-dum-tul
100.	t=t	tum	fu-ha-za-tum
101.	t=t	tur	tur-uen-te-len

102.	t=t	tuul	u-ru-mem-tuul
103.	t=t	tuz	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'
104.	t=t	tyk	the-r[ø]t-he-tyk*
105.	t=th	thez	'tesz'
106.	t=th	thuk	Ke-gug-ge-thuk
107.	t=th	thul	kyn-za-thul
108.	t=th	thul	we-re-thul
109.	v=u	ual	ual-mun* 'válnék'
110.	v=u	uen	tur-uen-te-len
111.	v=u	uos	'vas'
112.	v=W	Wegh	
113.	v=w	wog	o-wog
114.	v=ø	øol	bu-øol
115.	v=ø	øol	bu-øol
116.	v=ø	øol	sy-rolm-øol

117.	v=ø	øal	fy-a-øal
118.	v=ø	øal	kyn-øa-øal
119.	v=ø	øal	ha-lall-øal*
120.	v=ø	øal	ua-lall-øal*
121.	v=ø	øel	ku-nu-øel
122.	v=ø	øel	sce-gegk-øel*
123.	v=ø	øul	ky-øul 'kívül'
124.	v=ø	øul	ky-øul* 'kevül'
125.	v=ø	øul	hy-øul* 'hevül'
126.	z=z	zas	kyn-zas-sal
127.	z=z	zeg	bez-zeg
128.	z=z	zem	er-zem
129.	z=z	zeul	wy-zeul
130.	z=z	zuul	me-zuul

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

			CVC-2	
1.	d=d	d	ched	the-kun-ched
2.	d=d	d	had	iuh-had
3.	d=d	d	gud	scep-se-gud
4.	d=d	d	led	Tu-led
5.	d=d	d	lud	u-lud
6.	d=d	d	rad	a-rad
7.	d=d	d	rad	fa-rad
8.	d=d	d	rud	we-rud
9.	d=d	d	rud	wi-rud
10.	g=g	g	fug	fug-wa
11.	g=g	g	lag	Vy-lag
12.	g=g	g	lag	wy-lag
13.	g=g	g	rag	vi-rag-nak
14.	g=g	g	zeg	bez-zeg
15.	gy=g	g	leg	
16.	gy=g	g	rag	ma-rag-gun
17.	gy=g	g	wog	o-wog
18.	gy=g	g	gug	Ke-gug-ge-thuk
19.	gy=gh	gh	Wegh	
20.	h=h	h	iuh	iuh-had
21.	k=k	k	dek	e-pe-dek
22.	k=k	k	dyk	se-pe-dyk
23.	k=k	k	lek	Vo-lek
24.	k=k	k	nak	vi-rag-nak
25.	k=k	k	nok	ium-hum-nok
26.	k=k	k	nok	sy-me-on-nok
27.	k=k	k	nok	fy-om-nok
28.	k=k	k	nok	mo-gom-nok

29.	k=k	k	zuk	o-zuk
30.	k=k	k	tuk	ull-ye-tuk
31.	k=k	k	tyk	the-r[ø]t-he-tyk*
32.	k=k	k	thuk	Ke-gug-ge-thuk
33.	k=gk	gk	gegk	sce-gegk-øel*
34.	k<m=n	n	mun	ual-mun* 'válnék'
35.	l=l	l	bel	
36.	l=l	l	hol	'hal'
37.	l=l	l	hul	'hogy'
38.	l=l	l	hul	hul-loth-ya
39.	l=l	l	lal	ha-lal
40.	l=l	l	lal	ha-lal
41.	l=l	l	lel	wk-lel-ue
42.	l=l	l	leul	bu-øa-be-leul
43.	l=l	l	nul	Sce-ge-nul
44.	l=l	l	rol	Sy-rol-mom
45.	l=l	l	sal	kyn-zas-sal
46.	l=l	l	tul	vy-la-gum-tul
47.	l=l	l	tul	fy-o-dum-tul
48.	l=l	l	tuul	u-ru-mem-tuul
49.	l=l	l	thul	kyn-za-thul
50.	l=l	l	thul	we-re-thul
51.	l=l	l	ual	ual-mun* 'válnék'
52.	l=l	l	øol	bu-øol
53.	l=l	l	øol	bu-øol
54.	l=l	l	øol	sy-rolm-øol
55.	l=l	l	øal	fy-a-øal
56.	l=l	l	øal	kyn-øa-øal
57.	l=l	l	øal	ha-lall-øal*

58.	l=l	l	øal	ua-lall-øal*
59.	l=l	l	øel	ku-nu-øel
60.	l=l	l	øel	sce-gegk-øel*
61.	l=l	l	øul	ky-øul 'kivül'
62.	l=l	l	øul	ky-øul* 'kevül'
63.	l=l	l	øul	hy-øul* "hevül"
64.	l=l	l	zeul	wy-zeul
65.	l=l	l	zuul	me-zuul
66.	l=ll	ll	fell	fell-øeyn*
67.	l=ll	ll	hioll	'húl'
68.	l=ll	ll	lall	ha-lall-øal*
69.	l=ll	ll	lall	ua-lall-øal*
70.	m=m	m	dum	fy-o-dum-tul
71.	m=m	m	dum	u-ro-dum
72.	m=m	m	dum	fy-o-dum
73.	m=m	m	dum	eg-ge-dum
74.	m=m	m	dum	u-ro-dum
75.	m=m	m	gom	mo-gom-nok
76.	m=m	m	gum	vy-la-gum-tul
77.	m=m	m	hum	ium-hum-nok
78.	m=m	m	hum	iun-hum
79.	m=m	m	hum	iun-hum
80.	m=m	m	quem	ne-quem
81.	m=m	m	mem	u-ru-mem-tuul
82.	m=m	m	mem	Sce-mem
83.	m=m	m	mom	Sy-rol-mom
84.	m=m	m	num	'nem'
85.	m=m	m	nym	'nem'
86.	m=m	m	sum	sum-ha

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

87.	m=m	m	tum	fu-ha-za-tum
88.	m=m	m	zem	er-zem
89.	n=n	n	byun*	by-un-te-len*
90.	n=n	n	gen	eg-gen
91.	n=n	n	gun	ma-rag-gun
92.	n=n	n	øen	ill-øen
93.	n=n	n	øeyn	fell-øeyn* 'féljen'
94.	n=n	n	kun	the-kun-ched
95.	n=n	n	kyn	kyn
96.	n=n	n	kyn	kyn-za-thul
97.	n=n	n	kyn	kyn-zas-sal
98.	n=n	n	kyn	kyn-øa-øal
99.	n=n	n	len	by-un-te-len
100.	n=n	n	len	tur-uen-te-len
101.	n=n	n	lon	thu-doth-lon

102.	n=n	n	iun	iun-hum
103.	n=n	n	iun	iun-hum
104.	n=m	m	ium	ium-hum-nok
105.	ny=n	n	uen	tur-uen-te-len
106.	p=p	p	scep	scep-se-gud
107.	r=r	r	tur	tur-uen-te-len
108.	s=s	s	zes	e-zes
109.	s=s	s	zes	e-zes
110.	s=s	s	zes	e-zes
111.	s=s	s	ses	e-ses
112.	s=s	s	uos	'vas'
113.	s=s	s	zas	kyn-zas-sal
114.	sz=z	z	thez	'tesz'
115.	sz=z	z	tuz	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'
116.	t=t	t	kyt	

117.	t=t	t	met	en-gu-met
118.	t=t	t	r[ø]t	the-r[ø]t-he-tyk*
119.	t=th	th	doth	thu-doth-lon
120.	t=th	th	yath	an-yath*
121.	t=th	th	keth	keth-we
122.	t=th	th	kyth	
123.	t=th	th	loth	hul-loth-ya
124.	t=th	th	loth	o-le-loth-ya
125.	t=th	th	myth	'amit'
126.	t=th	th	niath	a-niath
127.	t=th	th	ruth	thu-ruth
128.	z=z	z	bez	bez-zeg
129.	z=z	z	goz	y-goz
130.	z=z	z	huz	huz-tuz-wa* 'húz-toszva'

Jelentés

Két Ómagyar Mária-siralom egy szövegben

A *Leuveni Kódex*ben két magyar nyelvű *Ómagyar Mária-siralom* lappang – kettő az egyben szöveg, amelyek közül az egyik betoldás. Az ismert *Ómagyar Mária-siralom* alapja így vélhetően két egymástól különböző magyar versfordítás volt, ami ennél fogva eredetileg legalább két magyar szerzőtől származhatott, és egy harmadik a szerkesztője, a negyedik pedig a másolója lehetett, aminek több okát látjuk:

- a mai magyar helyesírástól való latinbetűs eltérés fentebbi vizsgálata legalább két szerzőt tételez fel, ld. az /i/ használata az /y/ helyett kétféle nyelvhasználatra utal
- a másolónak igenis van tudomása arról, hogy verset jegyez le, mert a versritmust jelölő szakaszjeleket használja (jele: ∷). Ezért nem állíthatjuk, hogy a versformát teljesen elhanyagolva, művét ömlesztett szövegrögzítéssel írta volna le (vö. BenkőL. 1980. 22. pp.). Az 5/a-5/b szekvenciák szakaszjelei tökéletesen követik a ritmust, miközben a hosszabb szekvenciákban ez nem annyira tüzetes, sőt, a kezdő szekvenciában teljesen hiányzik
- a szerkesztőnek közreműködését megtapasztaljuk a verses szöveg torzításában, pl. az eredeti helyéről a „vos szegeggel veretul”-t kivette, és előre helyezte, de a ritmust azonban nem kezelte sem a régi helyén, sem az új helyén
- egyszerre két tökéletesen pontos szövegvariáns ritkán keletkezik magában az alkotófolyamatban, ezért egy szövegmásolat magától a szerzőtől sem korrekció- vagy hibamentes

A két Ómagyar Mária-siralom olvasatai

A szakirodalom elemzései több-kevesebb módosítással teremtenek változatokat az *Ómagyar Mária-siralom* szövegére (vö. GraggerR 1923; PaisD 1942b; MészölyG 1956; BenkőL 1980; A. MolnárF 2003d; A. MolnárF. 2005, és így tovább). Ezek mintájára elkészítettem az új mindkét *magyar* prózai változatot:

1. tag: 1/a-1/b; 2/a-2/b; 4/a-4/b; 6/a-6/b (=8 strófa)

Egykor a gyászt nem ismertem, | hogy sopánkodom a gyászbán, | a búval esdek, aszalódom. || Elválaszt világbeli uramtól, | fiúgyermekemtől a zsidó, | ahogy édes Urunk Krisztust. || Ó, én édes gyermekuram, | ó, egyedülálló egyetlen fiúgyermekem, | a síró anyádra tekints le, | s a fájdalmából fakadó kín enyhül. || Szememben a könny megáradt, | a lelkem bú miatt elfáradt. | Amikor a te véred alá hull, | a lelkem magába roskad. || Ó, az igazságos Simonnak | valóra vált ama bizonyos szava. | Most érzek szívembe döfött törként olyan fájdalmat, | amit egykor megjövendölt. || A sírás és az ima | tőlem kívülré téríthetik a fájdalmamat. | Mégis olyan az én szívemnek belső kedélye, | amely többé már soha sem hevül. || Amit zsidó te teszel, az törvénytelen, | mert a fiam büntelen a halálában: | foglyul ejtve, nagy iramú menetelésre taszigálva, húzva előre, | s kikötve, ököllel ütlegelve öldösöd. | Ti hatalmasok vasszegekkel által vertétek. || Kegyelmezzetek meg a fiamnak, | és Istenem ne légy kegyellemmel irántam, | avagy halálkozta kínok között | az anyját a maga édes fiával | együtt vele öljétek.

2. tag: 3/a-3/b; 5/a-5/b (=4 strófa)

Virágszálon virág, | világunkban világosság | te vagy keserűen vas | szeggel kínozza. || Jaj, nekem, az én fiam miatt, | aki édes vagy a mézzel egyaránt, | de szegyet hoz rám a szépséged, | mert a vízzel elegyedve hűl a véred. || Tőlem elválnál, | de nem ilyen tényekkel, | ugyanis halálra szánva, | kínoznak fiam. || Ragadj el, halál, engemet, | hogy a páratlan fiúgyermekem élhessen, | hogy a gyermekuram megmaradásából |okuljon mindenki a világban.

A két Ómagyar Mária-siralom a latin fordítás tükrében

Az Ómagyar Mária-siralom latin mintája alapján elkészített alábbi magyar fordításhoz képest e két tag eltérései viszonylag csekély, modális módosítások – szemantikai szempontból és számarányban lényeges erővel nem bírnak:

1. tag:

[1/a] Plan-ctus an-te || ne-sci-a, ||| plan-ctu las-sor || an-xi-a, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A

Siralomnak azelőtt nem tudója, | Siralomtól gyötrődve epedek,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Siralomnak azelőtt nem-tudója, | siralomtól gyötrődve epedek.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Egykor a gyászt nem ismertem, | hogy sopánkodom a gyászban,

cru-ci-or do- | lo-re; ~ 4 | 2; B

Kínzatom fájdalomtól.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Kínzatom fájdalomtól.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

a búval esdek, aszalódom.

[1/b] Or-bat or-bem || ra-di-o, ||| me lu-de-a || fi-li-o, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; C-C

Megfosztja a világot világosságától, | Engem Judea, fiamtól,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Megfosztja a világot világosságától, | engem, Judea, fiamtól,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Elvászt világbeli uramtól, | fiúgyermekemtől a zsidó,

gau-di-o, dul- | co-re. ~ 4 | 2; B

Örömetől, édességemtől

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

örömetől, édességemtől.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

ahogy édes Urunk Krisztust.

[2/a] Fi-li, dul-cor || u-ni-ce, ||| sin-gu-la-re || gau-di-um, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Fiam, egyetlen édességem, | Egyetlen örömem,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Fiam, egyetlen édességem, | egyetlen örömem,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Ó, én édes gyermekuram, | ó, egyedülálló egyetlen fiúgyermekem,

ma-trem flen-tem || re-spi-ce ||| con-fe-rens so- | la-ti-um. ~ 4 || 3 ||| 4 | 3; A-B

Síró anyát tekintsed, | Hozva vigasztalást.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

a síró anyát tekintsed, | hozva (neki) vigasztalást.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

a síró anyádra tekints le, | s a fájdalmából fakadó kín enyhül.

[2/b] Pe-ctus, men-tem, || lu-mi-na ||| tu-a tor-quent || vul-ne-ra. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Szívemet, elmémet, szememet | Gyötrik a te sebeid.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Szívemet, elmémet, szememet | gyötrik a te sebeid.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Szememben a könny megáradt, | a lelkem bú miatt elfáradt.

Que ma-ter, que || fe-mi-na ||| tam fe-lix, tam || mi-se-ra! ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Mely anya, mely asszony | Oly boldog, mint szerencsétlen?

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Mely anya, mely asszony | oly boldog, mint szerencsétlen?

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Amikor a te véred alá hull, | a lelkem magába roskad.

[4/b] O quam se-ro || de-di-tus, ||| quam ci-to me || de-se-ris; ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Ó, mely későn adatván, | Oly hamar elhagysz engemet!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, mely későn adatván, | oly hamar elhagysz engem!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Tőlem elválnál, | de nem ilyen tényekkel,

o quam dig-ne || ge-ni-tus ||| quam ab-iec-te || mo-re-ris. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Ó, megsiratásra mely méltó, | Oly megalázva halsz meg! | Kínzatom fájdalomtól. vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, mely méltóan születél, | oly meggyalázva halsz meg!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

de szégyent hoz rám a szépséged, | mert a vízzel elegyedve folyik a véred.

[4/a] O quis a-mor || cor-po-ris ||| ti-bi fe-cit || spo-li-a; ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Ó, mily (nagy) szeretet az, mely testedtől való | Megfosztást tett teneked!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, mily szeretet az, amely testedtől | való megfosztást tett (juttatott) neked!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Tőlem elválnál, | de nem ilyen tényekkel,

o quam dul-cis || pig-no-ris ||| quam a-ma-ra || pre-mi-a. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Ó, mely méltó zálognak | Oly keserű jutalma!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, mely méltó zálognak | ily keserű jutalma!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

te vagy keserűen vas | szeggel kínozva.

[6/a] O ve-rum e-|lo-qui-um ||| iu-sti Si-me-|o-nis! ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

Ó, az igaz Simeonnak valóra váló beszéde:

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, az igaz Simeonnak | valóra váló beszéde!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Ó, az igazságos Simonnak | valóra vált ama bizonyos szava.

Quem pro-mi-sit, || gla-di-um ||| sen-ti-o do-|lo-ris. ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

Amit megígért, | Érzem a fájdalom törét.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Amit megígért, | érzem a fájdalom kardját.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Most érzek szívembe döfött törként olyan fájdalmat, | amit egykor megjövendőlt.

[6/b] Ge-mi-tus, su-|spi-ri-a ||| la-cri-me-que || fo-ris, ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

Az én siralmam, fohászkodásom és könnyeim kívül

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Az én siralmam, fohászkodásom | és könnyeim kívül (láthatóan)

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

A sírás és az ima | tőlem kívülre téríthetik a fájdalmamat.

vul-ne-ris in-|di-ci-a ||| sunt in-te-ri-|o-ris ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

Az én belső sebemnek jelei. | Kínzatom fájdalomtól.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

az én belső sebemnek jelei.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Mégis olyan az én szívemnek belső kedélye, | amely többé már soha sem hevül.

[8/a] Quod cri-men, que || sce-le-ra ||| gens com-mi-sit || ef-fe-ra, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A

Mely bűnt, mely gonosztetteket | Követett el a vad nemzetség:

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Micsoda bűnt, micsoda gonosztetteket | követett el e vad nemzetség!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Amit zsidó te teszel, az törvénytelen, | mert a fiam büntelen a halálában:

vin-cla, vir-gas, || vul-ne-ra, ||| spu-ta, spi-nas, || ce-te-ra ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; B-B

Siralmakat, kötelékeket, veréseket, | Köpéseket, szegeket, egyebeket

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Siralmakat, kötelékeket, veréseket, | köpéseket, szegeket, egyebeket

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

foglyul ejtve, nagy iramú menetelésre taszigálva, húzva előre, | s kikötve, ökölrel ütlegelve öldösöd.

si-ne cul-pa || pa-ti-tur. ~ 4 || 3; C

Bűn nélkül szenved (ti. Jézus).

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

büntelenül szenved (Jézus).

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Ti hatalmasok vasszegekkel által vertétek.

- [8/b] Na-to, que-so, || par-ci-te, ||| ma-trem cru-ci-|fi-gi-te ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; D-D
 Fiamnak, kérlek, kegyelmezzetek, | az anyát feszítsétek keresztre, vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.
 Fiamnak, kérlek, kegyelmezzetek, | az anyát feszítsétek keresztre, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
Kegyelmezzetek meg a fiamnak, | és Istenem ne légy kegyelemmel irántam,
 aut in cru-cis || sti-pi-te ||| nos si-mul af-|fi-gi-te! ~ 4 | 3 ||| 4 || 3; E-E
 Vagy a keresztt törzsökén | Engem vele együtt verjete át! vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.
 vagy a keresztt törzsökén | minket együtt verjete át! vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
avagy halálokozta kínok között | az anyját a maga édes fiával
 Ma-le so-lus || mo-ri-tur. ~ 4 || 3; C
 Rosszul hal meg egyedül. (Rossz, ha egyedül hal meg.) vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.
 Rossz egyedül meghalni. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
együtt vele öljétek.
- [9/a] Red-di-te me-|stis-si-me ||| cor-pus vel e-|xa-ni-me, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A
 Adjátok át a megszorított anyának | legalább az élettelen testet, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Az elszomorodott anyának adjátok vissza | Fiának legalább a holttestét, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 ut sic mi-no-| ra-tus ||| cres-cat cru-ci-|a-tus ~ 4 || 2 ||| 4 || 2; B-B
 hogy így csökkenjen | (és ugyanakkor) fokozódjon szenvedésem, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 hogy csókjai, ölelései közt még jobban érezze keservét. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 o-cu-lis, am-|ple-xi-bus! ~ 4 || 3; C
 ha csókolhatom, ölelhetem. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
- [9/b] U-ti-nam sic || do-le-am, ||| ut do-lo-re || pe-re-am, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; D-D
 Bár annyira szenvednék, | hogy szenvedésembe belehalnék. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Ó, mért nem szenvedek annyira, | hogy a fájdalomtól elveszek, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 nam plus est do-|lo-ri ||| si-ne mor-te || mo-ri ~ 4 || 2 ||| 4 || 2; E-E
 Mert nagyobb fájdalom az, | ha halál nélkül vagyok halott, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 mert a halál nélküli halál | nagyobb fájdalom, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 quam pe-ri-re || ci-ti-us. ~ 4 || 3; C
 minthogy tüstént kiszenvedjek. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 mint meghalni rögtön. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [10/a] Quid stu-pes, gens || mi-se-ra, ||| ter-ram se mo-|ve-re, ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B
 Miért csodálok, nyomorult nemzetség, | hogy megmozdul a föld, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Ó, szerencsétlen nemzetség, | mért csodálkozol, hogy inog a Nap, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 ob-scu-ra-ri || si-de-ra, ||| lan-gui-dos lu-|ge-re? ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B
 elhomályosulnak a csillagok, | a magatehetetlen (természet is) gyászol? vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 elsötétülnek a csillagok, | megmozdul a föld, ájulata fogja el az embereket? vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [10/b] So-lem pri-vas || lu-mi-ne, ||| quo-mo-do lu-|ce-ret? ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B
 Ha a napot megfosztod fényétől, | hogyan tűndökölhette? vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Ha megfosztod fényétől a Napot, | hogyan világítson? vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 eg-rum me-di-|ca-mi-ne, ||| un-de con-va-|le-ret? ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B
 Ha a beteget az orvosszerektől, | hogyan gyógyulhatna meg? vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 S orvosságától a beteget, | hogyan gyógyuljon meg? vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [11/a] Ho-mi-ci-dam || li-be-ras, ||| le-sum das sup-|pli-ci-o; ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 A gyilkost (Barabást) szabadon engeded | Jézust halálra adod. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Az embergyilkost szabadon engeded, | és Jézust kínhálálra adod; vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 ma-le pa-tem || to-le-ras, ||| ve-ni-et se-|di-ti-o. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 (Ha) rosszul viseled a békét, | jönni fog a zendülés (felfordulás). vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 a békét nem tűröd, | majd a lázadás tör rád. vö. MartinkóA 1988. 42-43.

- [11/b] Fa-mis, ce-dis, || pes-ti-um ||| sci-es doc-ta || pon-de-re ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 Majd látni fogod, ha megtanított | az éhség, a mészárlás és a dögvész csapása, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 És vele az éhínség, az öldöklés, pestis; | majd megtanulod: vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 le-sum ti-bi || mor-tu-um ||| Bar-ra-bam-que || vi-ve-re. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 hogy meghalt számodra Jézus, és él Barabás. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 micsoda bűn volt Jézust halálra adni | s Barrabást élni hagyni. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [12/a] Gens ce-ca, gens || fle-bi-lis, ||| a-ge pe-ni-|ten-ti-am, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 Vak nemzetség, siratnivaló nemzetség, | tarts bűnbánatot, vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Vak és ingatag nemzetség, | tarts bűnbánatot, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 dum ti-bi fle-|xi-bi-lis ||| le-sus est ad || ve-ni-am. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 amíg (jóindulattal) hajlik feléd | Jézus a bocsánatra. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 amíg neked a könyörületes Jézus | bocsánatot adhat. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [12/b] Quos fe-cis-ti, || fon-ti-um ||| pro-sint ti-bi || flu-mi-na, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 Az általad fakasztott forrás | árja váljék előnyödre (üdvödre), vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Váljanak javadra a források özöne, | miket te fakasztottál, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 si-tim se-dant || om-ni-um, ||| cun-cta la-vant || cri-mi-na. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B
 amely minden szomjat csillapít, | minden bűnt elmos. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 oltsák el azok mindenki szomját | és mossák le minden bűnét. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [13/a] Fle-te, Si-on, || fi-li-e, ||| tan-te gra-te || gra-ti-e; ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A
 Sírjatok, Sion leányai, | akik méltónak bizonyultatok ilyen kegyelemre! vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Sírjatok, Sion leányai, | fogadjátok szeretett fiam ajándékait, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 iu-ve-nis an-|gus-ti-e ||| si-bi sunt de-|li-ci-e ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; B-B
 Ifjú (jegyesetek) szenvedése | az ő számára gyönyörűség vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 számára a gyötrelmek | örömek vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 pro ves-tris || of-fen-sis. 3 || 3; C
 a tőletek elszenvedett sérelemért. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 a ti bűneitek kiengesztelésére. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [13/b] In am-ple-xus || ru-i-te, ||| dum pen-det in || sti-pi-te; ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; D-D
 Omoljatok karjaiba, | míg a kereszten függ. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Siessetek csókolására, | amíg a bitón függ; vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 mu-ti-us am-|ple-xi-bus ||| se pa-rat a-|man-ti-bus ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; E-E
 Kölcsönös ölelésre | készen áll az őt szeretőknek vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 kitárt karjaival | a kölcsönös ölelésre vár vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 bra-chi-is || pro-ten-sis. 3 || 3; C
 kitárt karjaival. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 az őt szeretőknek. vö. MartinkóA 1988. 42-43.
- [14a] In hoc so-lo || gau-de-o, ||| quod pro vo-bis || do-le-o. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A
 Csak annak örülök, | hogy értetek szenvedek. vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 Ezen egyetlen örömet, | hogy szenvedek értetek, vö. MartinkóA 1988. 42-43.
 Vi-cem, que-so, || red-di-te, ||| Mat-ris dam-num || plan-gi-te! ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; B-B
 Kérlek, viszonzózzatok, | az anya fájdalmát gyászoljátok! vö. VizkeletyA 1986. 21-23.
 kérlek, viszonzózzatok azzal, | hogy az Anya veszteségét sirassátok. vö. MartinkóA 1988. 42-43.

2. tag:

[3/a] Flos flo-rum, || dux mo-rum, ||| ve-ni-e || ve-na ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Virágok virága, erények vezére (elseje) | bűnbocsánat forrása,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Virágszálon virág, | világunkban világosság

quam gra-vis || in cla-vis ||| est ti-bi || pe-na. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

milyen súlyos büntetés jutott neked | e szegekben!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

te vagy keserűen vas | szeggel kínozza.

[3/b] Proh do-lor, || hinc co-lor ||| ef-fu-git || o-ris, ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Ó, fájdalom, ím eltűnt | Orcád színe,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, fájdalom, íme eltűnt | orcád színe,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Jaj, nekem, az én fiam miatt, | aki édes vagy a mézzel egyaránt, || de szégyent hoz rám a szépséged,

hinc ru-it, || hinc flu-it ||| un-da cru-|o-ris. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Ím buzog, ím ömlik | Véred árja. | Kínzatom fájdalomtól.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

ím buzog, ím ömlik | véred árja.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

mert a vízzel elegyedve hűl a véred.

[5/a] O pi-a || gra-ti-a ||| sic mo-ri-|en-tis, ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Ó, az így halónak kegyes irgalma!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, az így halónak | kegyes malasztja!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Tőlem elválnál, | de nem ilyen tényekkel,

o ze-lus, || o sce-lus ||| in-vi-de || gen-tis. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Ó, a gonosz nemzetnek dühe, bűne!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, a gonosz nemzetségnek | dühe, bűne! | Kínzatom fájdalomtól.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

ugyanis halálra szánva, | kínoznak fiam

[5/b] O fe-ra || de-xte-ra ||| cru-ci-fi-|gen-tis ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Ó, a keresztre feszítőnek | kegyetlen jobbja!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, a keresztre feszítőnek | kegyetlen jobbja!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

te vagy keserűen vas | szeggel kínozza.

o le-nis || in pe-nis ||| mens pa-ti-|en-tis. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Ó, a szenvedőnek a gyötrelmekben szelíd elméje!

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Ó, a szenvedőnek | A gyötrelmekben (is) szelíd elméje!

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Jaj, nekem, az én fiam miatt, | aki édes vagy a mézzel egyaránt

[7/b] Mor-te, be-|a-te, ||| se-pa-rer || a te, ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-A

Halállal boldogan választatnám el tetőled,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Halállal boldogan | választatnám el tetőled,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Tőlem elválnál, | de nem ilyen tényekkel,

Dum-mo-do, || na-te, ||| non cru-ci-|e-ris ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-B

Amikor, fiam, most kínzatok.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

semhogy, fiam, | te kínzassál.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

ugyanis halálra szánva, | kínoznak fiam.

[7/a] Par-ci-to || pro-li, ||| mors mi-chi || no-li, ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-C

Kegyelmezz gyermekemnek: | Engem magamat, halál,

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

Kegyelmezz gyermekemnek! | Engem magamat, halál,

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

Ragadj el, halál, engemet, | hogy a páratlan fiúgyermekem élhessen,

tunc mi-chi || so-li ||| so-la me-|de-ris. ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-B

Egyedül te | gyógyítasz meg.

vö. A. MolnárF. 2005: 73-76.

egyedül te | gyógyítasz meg.

vö. VizkeletyA 1986. 21-23.

hogy a gyermekuram megmaradásából | okuljon mindenki a világban.

Metrum

Az Ómagyar Mária-siralom metruma

Mészöly Gedeon olvasatában

Mészöly Gedeon helyenként megközelítőleg pontosan tagolta az *Ómagyar Mária-siralom* metrumát, anélkül, hogy a szótagszámlálást rekonstruálta volna [in MészölyG 1956, 119-121 pp.: „A Löweni Kódex-beli Ó-magyar Mária-siralomnak föltehető legeredetibb szövege egykorú kiejtéssel, a ritmus jelzésével.”].

Uh nëkem, | én fiom, || ézës | mézü! ~ 4/10
Szégyenül | szépségüd, || vírüd hioll | vízöl. ~ 4/12

Sirolmom, | fuhászátum || tertetik | kiül, ~ 4/12
Én junhumnok | bel búa, || ki sumha nim | híül. ~ 4/13

Végy hálál, | engümet, || égyedüm | íllyen, ~ 4/11
Maraggyun | urodum, || kit világ | féllýen! ~ 4/11

Ó, igoz | Símëonnok || bëzzëg szovo | ére: ~ 4/13
Én érzëm ez | bú túrút, || kit níha í- | gére. ~ 4/13

Túled | válnum këll*, || de nüm | válállál, ~ 4/10
Hul így | kínzássál, || fiom, | hálállál! ~ 4/10

Az Ómagyar Mária-siralom latin mintára épült metruma

Mészöly Gedeon azonban nem taglalta ritmikailag semmiképpen, hogy az *Ómagyar Mária-siralom* latin mintára épült, amely metrumnak az alábbiak szerint kellene kinéznie:

Ütemhangsúlyos verselés

1. tag:

[1/a] Plan-ctus an-te || ne-sci-a, ||| plan-ctu las-sor || an-xi-a, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A [vö. VizkeletyA 1986. 18-20.]

cru-ci-or do- | lo-re; ~ 4 || 2; B

[1/b] Or-bat or-bem || ra-di-o, ||| me lu-de-a || fi-li-o, ~ 4 || 3 || 4 || 3; C-C

gau-di-o, dul- | co-re. ~ 4 || 2; B

[2/a] Fi-li, dul-cor || u-ni-ce, ||| sin-gu-la-re || gau-di-um, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

ma-trem flen-tem || re-spi-ce ||| con-fe-rens so- | la-ti-um. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

[2/b] Pe-ctus, men-tem, || lu-mi-na ||| tu-a tor-quent || vul-ne-ra. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

Que ma-ter, que || fe-mi-na ||| tam fe-lix, tam || mi-se-ra! ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

[4/a] O quam se-ro || de-di-tus, ||| quam ci-to me || de-se-ris; ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
o quam dig-ne || ge-ni-tus ||| quam ab-iec-te || mo-re-ris. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
[4/b] O quis a-mor || cor-po-ris ||| ti-bi fe-cit || spo-li-a; ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
o quam dul-cis || pig-no-ris ||| quam a-ma-ra || pre-mi-a. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

[6/a] O ve-rum e-|lo-qui-um ||| iu-sti Si-me-|o-nis! ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
Quem pro-mi-sit, || gla-di-um ||| sen-ti-o do-|lo-ris. ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
[6/b] Ge-mi-tus, su-|spi-ri-a ||| la-cri-me-que || fo-ris, ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
vul-ne-ris in-|di-ci-a ||| sunt in-te-ri-|o-ris ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B

[8/a] Quod cri-men, que || sce-le-ra ||| gens com-mi-sit || ef-fe-ra, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A
vin-cla, vir-gas, || vul-ne-ra, ||| spu-ta, spi-nas, || ce-te-ra ~ 4 || 3 || 4 || 3; B-B
si-ne cul-pa || pa-ti-tur. ~ 4 || 3; C
[8/b] Na-to, que-so, || par-ci-te, ||| ma-trem cru-ci-|fi-gi-te ~ 4 || 3 || 4 || 3; D-D
aut in cru-cis || sti-pi-te ||| nos si-mul af-|fi-gi-te! ~ 4 || 3 || 4 || 3; E-E
Ma-le so-lus || mo-ri-tur. ~ 4 || 3; C

[9/a] Red-di-te me-|stis-si-me ||| cor-pus vel e-|xa-ni-me, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A
ut sic mi-no-| ra-tus ||| cres-cat cru-ci-|a-tus ~ 4 || 2 || 4 || 2; B-B
o-cu-lis, am-|ple-xi-bus! ~ 4 || 3; C
[9/b] U-ti-nam sic || do-le-am, ||| ut do-lo-re || pe-re-am, ~ 4 || 3 || 4 || 3; D-D
nam plus est do-|lo-ri ||| si-ne mor-te || mo-ri ~ 4 || 2 || 4 || 2; E-E
quam pe-ri-re || ci-ti-us. ~ 4 || 3; C

[10/a] Quid stu-pes, gens || mi-se-ra, ||| ter-ram se mo-|ve-re, ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
ob-scu-ra-ri || si-de-ra, ||| lan-gui-dos lu-|ge-re? ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
[10/b] So-lem pri-vas || lu-mi-ne, ||| quo-mo-do lu-|ce-ret? ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B
eg-rum me-di-|ca-mi-ne, ||| un-de con-va-|le-ret? ~ 4 || 3 || 4 || 2; A-B

[11/a] Ho-mi-ci-dam || li-be-ras, ||| le-sum das sup-|pli-ci-o; ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
ma-le pa-cem || to-le-ras, ||| ve-ni-et se-|di-ti-o. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
[11/b] Fa-mis, ce-dis, || pes-ti-um ||| sci-es doc-ta || pon-de-re ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
le-sum ti-bi || mor-tu-um ||| Bar-ra-bam-que || vi-ve-re. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

[12/a] Gens ce-ca, gens || fle-bi-lis, ||| a-ge pe-ni-|ten-ti-am, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
dum ti-bi fle-|xi-bi-lis ||| le-sus est ad || ve-ni-am. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
[12/b] Quos fe-cis-ti, || fon-ti-um ||| pro-sint ti-bi || flu-mi-na, ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B
si-tim se-dant || om-ni-um, ||| cun-cta la-vant || cri-mi-na. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-B

[13/a] Fle-te, Si-on, || fi-li-e, ||| tan-te gra-te || gra-ti-e; ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A
iu-ve-nis an-|gus-ti-e ||| si-bi sunt de-|li-ci-e ~ 4 || 3 || 4 || 3; B-B
pro ves-tris || of-fen-sis. 3 || 3; C-C

[13/b] In am-ple-xus || ru-i-te, ||| dum pen-det in || sti-pi-te; ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A
mu-ti-us am-|ple-xi-bus ||| se pa-rat a-|man-ti-bus ~ 4 || 3 || 4 || 3; B-B
bra-chi-is || pro-ten-sis. 3 || 3; C-C
[14a] In hoc so-lo || gau-de-o, ||| quod pro vo-bis || do-le-o. ~ 4 || 3 || 4 || 3; A-A
Vi-cem, que-so, || red-di-te, ||| Mat-ris dam-num || plan-gi-te! ~ 4 || 3 || 4 || 3; B-B

2. tag:

[3/a] Flos flo-rum, || dux mo-rum, ||| ve-ni-e || ve-na ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B
quam gra-vis || in cla-vis ||| est ti-bi || pe-na. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

[3/b] Proh do-lor, || hinc co-lor ||| ef-fu-git || o-ris, ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B
hinc ru-it, || hinc flu-it ||| un-da cru-|o-ris. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

[5/a] O pi-a || gra-ti-a ||| sic mo-ri-|en-tis, ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B
o ze-lus, || o sce-lus ||| in-vi-de || gen-tis. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

[5/b] O fe-ra || de-xte-ra ||| cru-ci-fi-|gen-tis ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B
o le-nis || in pe-nis ||| mens pa-ti-|en-tis. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

[7/a] Par-ci-to || pro-li, ||| mors mi-chi || no-li, ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-A
tunc mi-chi || so-li ||| so-la me-|de-ris. ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-B

[7/b] Mor-te, be-|a-te, ||| se-pa-rer || a te, ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-C
Dum-mo-do, || na-te, ||| non cru-ci-|e-ris ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-B

Időmértékes verselés

1. tag: [vö. VizkeletyA 1986. 18-20.]

[1/a] Plan-ctus| an-te | ne-sci|-a, || plan-ctu| las-sor | an-xi-|a, ~
- u | - u | - u | u || - u | - u | - u | u
cru-ci-|or do- | lo-re; ~

- u | - u | - u
[1/b] Or-bat| or-bem | ra-di-|o, || me lu-|de-a | fi-li-|o, ~
- u | - - | - u | u || - u | - u | - u | u
gau-di-|o, dul- | co-re. ~

- u | - - | - u

[2/a] Fi-li, | dul-cor | u-ni-|ce, || sin-gu-|la-re | gau-di-|um, ~
- u | - u | - u | u || - u | - u | - u | u
ma-trem| flen-tem | re-spi-|ce || con-fe-|rens so-| la-ti-|um. ~

- - | - - | - u | u || - u | - u | - u | u

[2/b] Pe-ctus, | men-tem, | lu-mi-|na || tu-a | tor-quent| vul-ne-|ra. ~
- - | - - | - u | u || - u | - - | - u | u

Que ma-|ter, que | fe-mi-|na || tam fe-|lix, tam | mi-se-|ra! ~
- u | - - | - u | u || - u | - - | - u | u

[4/a] O quam| se-ro | de-di-|tus, || quam ci-|to me | de-se-|ris; ~
- - | - - | - u | - || - u | - u | - u | u

o quam| dig-ne | ge-ni-|tus || quam ab-|iec-te | mo-re-|ris. ~
- - | - u | - u | - || - - | - u | - u | u

[4/b] O quis| a-mor| cor-po-|ris || ti-bi | fe-cit | spo-li-|a; ~
- u | - - | - u | - || - u | - u | - u | u

o quam|dul-cis | pig-no-|ris || quam a-|ma-ra | pre-mi-|a. ~
- - | - - | - u | - || - u | - u | - u | u

[6/a] O ve-|rum e-|lo-qui-|um || iu-sti | Si-me-|o-nis! ~
 - u | - u | - u | u || - u | - u | - u
 Quem pro-|mi-sit, | gla-di-|um || sen-ti-|o do-|lo-ris. ~
 - u | - - | - u | u || - u | - u | - u
 [6/b] Ge-mi-|tus, su-|spi-ri-|a || la-cri-|me-que | fo-ris, ~
 - u | - - | - u | u || - u | - u | - u
 vul-ne-|ris in-|di-ci-|a || sunt in-|te-ri-|o-ris ~
 - u | - - | - u | u || - - | - u | - u
 [8/a] Quod cri-|men, que | sce-le-|ra || gens com-|mi-sit | ef-fe-|ra, ~
 - u | - - | - u | u || - - | u u | - u | u
 vin-cla, |vir-gas, | vul-ne-|ra, || spu-ta, | spi-nas, | ce-te-|ra ~
 - u | - - | - u | u || - u | - - | - u | u
 si-ne |cul-pa | pa-ti-|tur. ~
 - u | - u | - u | u
 [8/b] Na-to, | que-so, | par-ci-|te, || ma-trem | cru-ci-|fi-gi-|te ~
 - u | - u | - u | u || - - | u u | - u | u
 aut in |cru-cis | sti-pi-|te || nos si-|mul af-|fi-gi-|te! ~
 - - | - - | - u | u || - u | u u | - u | u
 Ma-le | so-lus | mo-ri-|tur. ~
 - u | - - | - u | u

2. tag:

[3/a] Flos flo-|rum, || dux mo-|rum, ||| ve-ni-e | ve-na ~
 - - | - || - - | - ||| - u u | - u
 quam gra-|vis || in cla-|vis ||| est ti-bi | pe-na. ~
 - - | u || - - | u ||| - u u | - u
 [3/b] Proh do-|lor, || hinc co-|lor ||| ef-fu-git | o-ris, ~
 - - | - || - - | u ||| - u u | - u
 hinc ru-|it, || hinc flu-|it ||| un-da cru-|o-ris. ~
 - - | - || - - | u ||| - u u | - u

[5/a] O pi-|a || gra-ti-|a ||| sic mo-ri-|en-tis, ~
 - - | u || - u | u ||| - u u | - u
 o ze-|lus, || o sce-|lus ||| in-vi-de | gen-tis. ~
 - - | u || - - | u ||| - u u | - u
 [5/b] O fe-|ra || de-xte-|ra ||| cru-ci-fi-|gen-tis ~
 - - | u || - u | u ||| - u u | - u
 o le-|nis || in pe-|nis ||| mens pa-ti-|en-tis. ~
 - - | u || - - | u ||| - u u | - u

[7/a] Par-ci-to | pro-li, || mors mi-chi | no-li, ~
 - u u | - u || - u u | - u
 tunc mi-chi | so-li || so-la me-|de-ris. ~
 - u u | - u || - u u | - u
 [7/b] Mor-te, be-|a-te, || se-pa-rer | a-te, ~
 - u u | - u || - u u | - u
 Dum-mo-do, | na-te, || non cru-ci-|e-ris ~
 - u u | - u || - u u | - u

A helyreállított metrum kötött szótagszámokkal

Ómagyar Mária-síralom szekvenciák

Mészöly Gedeonhoz képest a szótagszámban helyreállítottam, és költőként rekonstruáltam az alábbi szekvenciákban az Ómagyar Mária-síralom metrumát:

Ütemhangsúlyos verselés

1. (1) Valék síralm || tudotlon,* ||| sopánkodom* || si (2) rolmon,*~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A

vö. metrum: négyütemű 14-es

[1/a] *Plan-ctus an-te || ne-sci-a, ||| Plan-ctu las-sor || an-xi-a, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A*

Eyns ne soy ke || pleyn-te fu, ||| or pleyn d'an-gus- | se tres-su,

Búval (3) esdek,* || aszuk.* ~ 4 || 2; B

vö. metrum: kétütemű 6-os

Cru-ci-or do- | lo-re. ~ 4 || 2; B

Trop ai mal et || cont-reyre.

vö. SzabolcsiB 1959. 48. (Guildhall-kz – Összehasonlító táblázat)

2. Választ világ- | uram (4) tól,* ||| zsidou* fi- | adomtól, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; C-C

*zsidou (tővéghangzós)

*vö. szökö-nyomatékos ütemezés

[1/b] *Or-bat or-bem || ra-di-o ||| Me lu-dae-a || fi-li-o, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; C-C*

Sanz de-cer-te en || pri-sun sui, ||| Car m'ay-dez très || puis Jhe-su,

Édes (5) urunk* || Christust¹.* ~ 4 || 2; B

Gau-di-o, dul- | co-re. ~ 4 || 2; B

Duz Deus et de || bo-neyre

¹ MaróthySz-[Horváth] 2014: A *Christus poeticus planctus* a Leuveni kódex magyar és latin nyelvű Mária-síralmának scriptora által írt tartalommutatójában található megnevezés, mely az Ómagyar Mária-síralomra vonatkozik. Vö. Vizkelety András, Az európai prédikációirodalom recepciója a Leuveni kódexben, Budapest, Akadémiai, 2004, 29–30, 137–140.

3. O, én édes || uradom, ||| (6) o,* eggyen egy || fiadom, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A

[2/a] *Fi-li, dul-cor || u-ni-ce, ||| Sin-gu-la-re || gau-di-um, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B*

Jhe-su Christ, veirs || Deu, veirs hom, ||| Pren-ge vus de || mei pi-té,

Síró a- (7) :: nyát || tekinced, ||| búja beli || (8) kin juhhad.² ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; B-B

Ma-trem flen-tem || re-spi-ce ||| Con-fe-rens so- | la-ci-um. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-B

Je-tez mei de || la pri-sun ||| U je rui a || tort ge-té.

4. Szemem könnyű- | vel (9) árad, ||| en jonhom bú- | val fárad, ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A *szőkő-nyomatékos ütemezés

[2/b] *Pe-ctus, men-tem, || lu-mi-na ||| Tor-quent tu-a || vul-ne-ra. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A*

Jo e mi autre || com-pai-gnun ||| Deus en set la || ve-ri-té

(10) Te vérednek* || hullatja ||| en jon (11) : hom a- | lélatja. ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A *szőkő-nyomatékos ütemezés

Quae ma-ter, quae || fe-mi-na ||| Tam fe-lix tam || mi-se-ra? ~ 4 || 3 ||| 4 || 3; A-A

Tut pur aut-re || mes pri-sun ||| su-mes a hunte || li-ve-ré.

5. (24) O, igaz Si- | meonnak ||| bezzeg (25) szava || ére, ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; X-A

vö. metrum: négyütemű 13-as

*szőkő-nyomatékos ütemezés

[6/a] *O ve-rum e- | lo-qui-um ||| lu-sti Si-me- | o-nis! ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B*

[...]

En érzem ez || bú (26) : törét, : ||| kit néha í- | gére. ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; X-A *szőkő-nyomatékos ütemezés

Quem pro-mi-sit, || gla-di-um ||| Sen-ti-o do- | lo-ris ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

[...]

6. Síralmam, fo- | há (18) szatom ||| teríthetik* || kívül, ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; X-A *szőkő-nyomatékos ütemezés

[6/b] *Ge-mi-tus, su- | spi-ri-a ||| La-cri-mae-que || fo-ris ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B*

[...]

En (19) jonhomnak || bel búja, ||| ki (20) soha nem || hevül.* ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; X-A

Vul-ne-ris in- | di-ci-a ||| sunt in-te-ri- | o-ris ~ 4 || 3 ||| 4 || 2; A-B

[...]

² HollerL 2015: „Meggyőződésem szerint az ÓMS *kyniuhhad* „szava” valójában két szó, melyeket a szkriptor egymáshoz közel, szóköz nélkül írt le [...] Az adat két szóra bontott formában az alábbi: „*kyn iuhhad*”. Az első szó a ‘kín’, amelynek ez tehát a negyedik – a versbeli helyét tekintve az első – előfordulása az Ómagyar Mária-síralomban. A második szó a *iuhhad*, (olvasata *juhhad*), s amely ebben az alakban, – úgy tűnik – sehol máshol nem bukkan fel nyelvi emlékeinkben. Jelentése ‘csillapodik, enyhül’. [...] Megjegyzem, hogy megvizsgálva az ÓMS fényképeit, csupán a retusált fotón látszik összekötöttnek a *kyn* szóvégi *n*-je és a *iuhhad* szókezdő *i*-je, az eredeti fénykép szerint a két betű nincs összekötve, – noha a szóköz valóban hiányzik (lásd Benkő könyvében az ÓMS fotóit a 32–33. oldalak között). [...]

Szövegkövető értelmezésem:

Ó, én édes uradom / egyenegy fiadom! / síró anyát tekinced, / bújából kín juhhad.//

Mai megfogalmazású értelmezésem:

Ó, én édes énuram, / egyetlenegy énfiám! / síró anyádra tekints le, / s a fájdalomból fakadó kín enyhül.//”

Vö. Holler László nyelvész nincs tekintettel a hangalak-jelentés-ritmus korrespondanciára, mert a *kyniuhhad* „szava”, ha valójában két szó, akkor a *búja béli* négy szótagos melléknévvel számolva kell, hogy adjuk vissza az ideális ritmust. (a Szerk.)

7. Zsidó*(30) mit tész || törvénytlen*? || (31) Fiam mért hal || biüntlen³*? || 4 || 3 || 4 || 3; A-A *zsidó=bíró

[8/a] *Quod cri-men, quae || sce-le-ra || Gens com-mi-sit || ef-fe-ra! || 4 || 3 || 4 || 3; A-A*
Virgne et mere au || so-ve-rain || Ke nus je-ta || de la mayn

(32) [Migé]* fogva, || húztoszva,* || öld || kötve, || ökle (33) || ve. || 4 || 3 || 4 || 3; B-B

Pro-bra, vin-cla, || ver-be-ra || Spu-ta, cla-vos, || ce-te-ra || 4 || 3 || 4 || 3; B-B

[*Vin-cla,* vir-gas, || vul-ne-ra,*]

Al mau-fé ki || par E-vayn || A grant do-lur || et pe-ine

Vas* szegekkel* || verétek. * || 4 || 3; C *Hiányzó sor pótlása: *szegek* szó alapján vö. metrum: kétütemű 7-es

Si-ne cul-pa || pa-ti-tur. || 4 || 3; C

Nus ont tre-stuz || en sun heim

8. Kegyegy(34) || gyetek || fiamnak, || ne légy (35) || kegyelm || magamnak! || 4 || 3 || 4 || 3; D-D

[8/b] *Na-to, quae-so, || par-ci-te, || Ma-trem cru-ci- || fi-gi-te || 4 || 3 || 4 || 3; D-D*

Re-que-rez i- || cel sei-gnur || Ke il par sa || grant dul-çor

Avagy (36) halál || kinjával || anyját* édes || (37) fiával || 4 || 3 || 4 || 3; E-E

Aut in cru-cis || sti-pi-te || Nos si-mul af- || fli-gi-te, || 4 || 3 || 4 || 3; E-E* *Me

Nus get de ce- || ste do-lur || U nus su-mus || nuyt et jor

Együtt* velé* || öljétek! || 4 || 3; C

Ma-le so-lus || mo-ri-tur. || 4 || 3; C

Et do-int joie || cer-te-yne

³ A. Molnár Ferenc 2014: „Úgy érzem, ahol a diftongus egy illabiális és egy labiális magánhangzó összekapcsolódásából áll, ott (jobban) lehet két szótagúnak ejteni, mint ahol mindkét tag labiális (pl. ÓMS.: *Sydou, syrou*, amely szavakban Szepes–Szerdahelyi is csak két szótagot számlál.)”

Vö.: amennyiben az (-iü-) diftongus akár két szótagú is lehet a magánhangzóinak illabiális és labiális volta miatt, szemben az (-ou-) diftongussal, amit egyaránt labiális magánhangzók alkotnak, akkor mégiscsak számolni kell az egy szótagú voltával is, mint a *hioll* 'hűl' szóban, ahol az egy szótagos alakváltozat kényszerítő erejű választás az ideális ritmus miatt. (a Szerk.)

2. tag:

1. Virágnak || virága, ||| világ || vilá (12) ga, ~ 3 || 3 || 2 || 3; (A-A)-B

vö. metrum: négyütemű 11-es

[3/a] Flos flo-rum, || Dux mo-rum ||| Ve-ni-ae || ve-na ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Sire Deus, Ky || as mor-tels ||| Es de par- | dun veine

Keserű- (13) :| -en vagy* vas* || szeggel* || kínozva.* (14) ~ 3 || 3 || 2 || 3; (X-X)-B

Quam gra-vis || In cla-vis ||| Est ti-bi || poe-na! ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Su-cu-rez, || De-live-rez ||| Nus de ceste || pe-ine

2. Óh, nekem, || en (15) fiam, ||| édes vagy* || mezül⁴, : ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

vö. metrum: négyütemű 11-es

[3/b] Proh do-lor, || Hinc co-lor ||| Ef-fu-git || o-ris, ~ 3 || 3 || 3 || 2; (A-A)-B

Par-do-nez || Et as-soylez ||| I-cel gen- | til sire

Szépséged || szegé (16) : nyül, ||| véred hűl* || (17) vizül. ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Hinc ru-it || Hinc flu-it ||| Un-da cru- | o-ris! ~ 3 || 3 || 3 || 2; (C-C)-B

Si te plect || Por ki forfet ||| Nus suffrum || tel mar-tire

3. (27) Tőlem* || válanál,* : ||| de nem (28) || valállal, : ~ 2 || 3 || 2 || 3; A-B

vö. metrum: négyütemű 10-es

[7/b] Mor-te, be- | a-te, ||| Se-pa-rer || a te, ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-A

Ore est hoem || sen leesse ||| Et ore est || en tristescé,

Így hogy || kínzassál, : ||| (29) fiam, || halállal! ~ 2 || 3 || 2 || 3; A-B

Dum mo-do, || na-te, ||| Non cru-ci- | e-ris ~ 3 || 2 || 3 || 2; A-B

Or le garist || or blesce ||| For-tune ke || le guie.

4. (21) Végy, halál, || engem, : ||| egye (22) dem* || éljen, : ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-D

vö. metrum: négyütemű 10-es

[7/a] Par-ci-to || pro-li, ||| Mors, mi-hi || no-li ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-C

Fous est ke || se a-fie ||| En ces-te || mor-teu vie

Maraggyon* || ura (23) m, : ||| kit világ || féljen! ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-D

Tunc mi-hi* || so-li ||| So-la me- | de-ris. ~ 3 || 2 || 3 || 2; C-B *tu quid tibi

Ke tant nus || con-tr'a-lie ||| E u n'ad || fors boy-die

⁴ Simoncsics Péter szóbeli közlése 2016.: Az eredeti ... ezés mezuul... /...wrud hioll wyzeul Mészöly átírásában (de alaktanilag változatlanul) így fest ...ézés mézül/ ... vírüd hioll vízől. Mészöly mai nyelvre ezt úgy fordítja: ...édes vagy mint a méz.../...véred hull, mint a víz... és ezzel megadja a kulcsát az eredeti alakoknak, mézül... vízől, ezek a szavak az eredetiben ugyanis esszívusban állnak, ami nagyjából szinoním a hasonlító frázissal, *olyan] mint. Az esszívus ma is él, jóllehet használata a korábbihoz képest visszaszorult, pl. *kutyául érezte magát*, amire Mészöly elemzése sem tért ki.

Időmértékes verselés

1. (1) Valék | siralm | tudot- | lon,* || sopán- | kodom* | si (2) rol- | mon,* ~

~ - | ~ - | ~ - | - || ~ - | ~ - | ~ - | -

vö. metrum: alexandrin - negyedfeles jambusi félsorokból

[1/a] Plan-ctus | an-te | ne-sci- | a, || Plan-ctu | las-sor | an-xi- | a, ~

- ~ | - ~ | - ~ | ~ || - ~ | - ~ | - ~ | ~

Búval | (3) esdek,* | aszuk.* ~

- ~ | - ~ | ~ -

vö. metrum: hármass jambusi sor

Cru-ci- | or do- | lo-re. ~

- ~ | - ~ | - ~

2. Választ | világ- | uram- | (4) tól,* || zsidó- | u* fi- | adom | tól, ~

*zsidou (tővéghangzós)

- - | ~ - | ~ - | - || ~ ~ | ~ ~ | ~ - | -

[1/b] Or-bat | or-bem | ra-di- | o || Me lu- | dae-a | fi-li- | o, ~

- ~ | - - | - ~ | ~ || - ~ | - ~ | - ~ | ~

Édes | (5) urunk* | Christust.* ~

- ~ | ~ - | - -

Gau-di- | o, dul- | co-re. ~ 4 || 2; B

- ~ | - - | - ~

3. O, én | édes | urá- | dom, || (6) o,* eggyen egy | fiá- | dom, ~

~ - | - ~ | ~ ~ | ~ || ~ - | ~ - | ~ ~ | -

[2/a] Fi-li, | dul-cor || u-ni- | ce, || Sin-gu- | la-re | gau-di- | um, ~

- ~ | - ~ | - ~ | ~ || - ~ | - ~ | - ~ | ~

Siró | a- (7) :: nyát | tekin- | csed, || búja | belí* | (8) kin juh- | had. ~

~ - | ~ - | ~ - | - || - ~ | ~ ~ | - ~ | -

Ma-trem | flen-tem | re-spi- | ce || Con-fe- | rens so- | la-ci- | um. ~

- - | - - | - ~ | ~ || - ~ | - ~ | - ~ | ~

4. Szemem | könnyű- | vel (9) á- | rad, || en jon- | hom bú- | val fá- | rad, :: ~

~ - | ~ - | ~ - | ~ || - ~ | - ~ | - ~ | -

[2/b] Pe-ctus, | men-tem, | lu-mi- | na || Tor-quent | tu-a | vul-ne- | ra. ~

- - | - - | - ~ | ~ || - - | - - | - ~ | ~

(10) Te vé- | rednek* | hullat- | ja || en jon- | (11) :: hom a- | lélatja. ~

~ - | - - | - - | ~ || - ~ | ~ ~ | - - | ~

Quae ma- | ter, quae | fe-mi- | na || Tam fe- | lix tam | mi-se- | ra? ~

- ~ | - - | - ~ | ~ || - ~ | - - | - ~ | ~

5. (24) O, i- | gaz Si- | me-on- | nak || bezzeg | (25) szava | ére, ~

◡ ◡ | - ◡ | ◡ - | - || - - | ◡ ◡ | - ◡

vö. metrum: alexandrin – a metszet három és fél láb után áll, és majd három jambussal kell folytatódjon⁵

[6/a] O ve- | rum e- | lo-qui- | um || lu-sti | Si-me- | o-nis! ~

- ◡ | - ◡ | - ◡ | ◡ || - ◡ | - ◡ | - ◡

En ér- | zem ez | bú (26) : tő- | rét, : || kit né- | ha í- | gére. ~

◡ - | ◡ - | - - | - || - ◡ | ◡ - | - ◡

Quem pro- | mi-sit, | gla-di- | um || Sen-ti- | o do- | lo-ris ~

- ◡ | - - | - ◡ | ◡ || - ◡ | - ◡ | - ◡

6. Siral- | mam, fo- | há (18) sza- | tom || terít- | hetik* | kívül, ~

◡ - | ◡ ◡ | - ◡ | - || ◡ - | ◡ - | ◡ -

[6/b] Ge-mi- | tus, su- | spi-ri- | a || La-cri- | mae-que | fo-ris ~

- ◡ | - - | - ◡ | ◡ || - ◡ | - ◡ | - ◡

En (19) jon- | homnak | bel bú- | ja, || ki (20) so- | ha nem | hevül.* ~

◡ - | - - | ◡ ◡ | ◡ || ◡ ◡ | ◡ - | ◡ -

Vul-ne- | ris in- | di-ci- | a || sunt in- | te-ri- | o-ris ~

- ◡ | - - | - ◡ | ◡ || - - | - ◡ | - ◡

7. Zsidó* | (30) mit tész | törvényt- | len*? : || (31) Fiam | mért hal | biünt- | len*? : ~ *zsidó=bíró

◡ - | - ◡ | - - | - || ◡ - | - - | ◡ - | -

[8/a] Quod cri- | men, quae | sce-le- | ra || Gens com- | mi-sit | ef-fe- | ra! ~

- ◡ | - - | - ◡ | ◡ || - - | ◡ ◡ | - ◡ | ◡

(32) [Migé]* | fogva, : | húztosz- | va,* || ölöd : | kötve, : | öklel (33) :: | ve. : ~

◡ - | - ◡ | - - | ◡ || ◡ - | - ◡ | - - | ◡

Pro-bra, | vin-cla, | ver-be- | ra || Spu-ta, | cla-vos, | ce-te- | ra ~

- ◡ | - ◡ | - ◡ | ◡ || - ◡ | - - | - ◡ | ◡

[Vin-cla,* | vir-gas, | vul-ne- | ra,]

- ◡ | - - | - ◡ | ◡

Vas* sze- | gekkel* | veré- | tek.* ~

- ◡ | - - | ◡ - | ◡

vö. metrum: negyedfeles jambusi sor

Si-ne | cul-pa | pa-ti- | tur. ~

- ◡ | - ◡ | - ◡ | ◡

⁵ Vö. SzepesE-Szerdahelyi 1981: *Verstan* 255. pp.; id. Arany János: *Csaba-töredék*

A múlt | idők | homá | lyán || megszó | lal egy | rege

◡ - | ◡ - | ◡ - | - || - - | ◡ - | ◡ ◡

Mint el | haló | mennydör | gés || fülem | be' é | neke

- - | ◡ - | - - | - || ◡ - | ◡ - | ◡ ◡

8. Kegyegy-|(34) **gyetek** | **fiam-**|**nak, ‡ || ne légy** | (35) **kegyelm** | **magam-**|**nak! ‡ -**

◡ - | ◡ - | ◡ - | - || ◡ - | ◡ - | ◡ - | ◡
[8/b] Na-to, | quae-so, | par-ci-|te, || Ma-trem | cru-ci-|fi-gi-|te -
- ◡ | - ◡ | - ◡ | ◡ || - - | ◡ ◡ | - ◡ | ◡

Avagy |(36) **halál** | **kinjá-**|**val ‡ || anyját*** | **édes** | (37) **fiá-**|**val ‡ -**

◡ - | ◡ - | ◡ ◡ | ◡ || - - | - - | ◡ - | ◡
Aut in | cru-cis | sti-pi-|te || Nos* si-|mul af- | fli-gi-|te, - *Me
- - | - - || - ◡ | ◡ || - ◡ | ◡ ◡ | - ◡ | ◡

Együtt* | **velé*** | **öljé-**|**tek! -**

◡ - | ◡ - | - - | ◡
Ma-le | so-lus | mo-ri-|tur. -
- ◡ | - - | - ◡ | ◡

2. tag:

1. Virág-|**nak vi-**|**rága,** | **világ** | **vilá-** (12) | **ga,** -

◡ - | - ◡ | - ◡ | ◡ - | ◡ - | ◡
[3/a] Flos flo-|rum, || dux mo-|rum, ||| ve-ni-e | ve-na -
- - | - || - - | - ||| - ◡ ◡ | - ◡

vö. metrum: hatodfeles trocheus

Kese-|**rű** (13) **en** | **vagy* vas*** | **szeggel*** | **kínoz-**|**va.*** (14) -

◡ ◡ | ◡ - | - - | ◡ - | ◡ - | ◡
quam gra-|vis || in cla-|vis ||| est ti-bi | pe-na. -
- - | ◡ || - - | ◡ ||| - ◡ ◡ | - ◡

2. Óh, ne-|**kem, en** (15) | **fiam,** | **édes** | **vagy* me-**|**zül, ‡ -**

- ◡ | ◡ ◡ | ◡ ◡ | ◡ - | - ◡ | ◡
[3/b] Proh do-|lor, || hinc co-|lor ||| ef-fu-git | o-ris, -
- - | - || - - | ◡ ||| - ◡ ◡ | - ◡

vö. metrum: hatodfeles trocheus

Szépsé-|**ged sze-**|**gé** (16) **nyül,** || **véred** | **hűl*** (17) **vi-**|**zül. -**

- - | - ◡ | - - || ◡ - | - ◡ | ◡
hinc ru-|it, || hinc flu-|it ||| un-da cru-|o-ris. -
- - | - || - - | ◡ ||| - ◡ ◡ | - ◡

3. (27) Tőlem* | **vála-**|**nál,* ‡ de** | **nem** (28) **va-**|**lállal, ‡ -**

◡ - | - ◡ | - ◡ | - ◡ | - ◡
[7/b] Mor-te, be-|a-te, || se-pa-rer | a te, -
- ◡ ◡ | - ◡ || - ◡ ◡ | - ◡

vö. metrum: ötös trocheus

Így hogy | **kínzas-**|**sál, ‡ (29) fi-**|**am, ha-**|**lállal! -**

◡ - | ◡ - | - ◡ | - ◡ | - ◡
Dum-mo-do, | na-te, || non cru-ci-|e-ris -
- ◡ ◡ | - ◡ || - ◡ ◡ | - ◡

4. (21) Végy, ha-|**lál, en-**|**gem, ‡ e-**|**gye** (22) **dem*** | **éljen, ‡ -**

- ◡ | - - | ◡ ◡ | ◡ ◡ | - ◡
[7/a] Par-ci-to | pro-li, || mors mi-chi | no-li, -
- ◡ ◡ | - ◡ || - ◡ ◡ | - ◡

vö. metrum: ötös trocheus

Maragy-|**gyon* u-**|**ra** (23) **m, ‡ kit**|**világ** | **féljen! -**

◡ - | ◡ ◡ | - ◡ | ◡ - | - ◡
tunc mi-chi | so-li || so-la me-|de-ris. -
- ◡ ◡ | - ◡ || - ◡ ◡ | - ◡

Modern szövegkiadások

Ómagyar Mária-siralom

Christus poetico planctus

I. rész

Valék siralm tudotlon,
sopánkodom sirolmon,
Búval esdek, aszuk.

Választ világuramtól,
zsidou fiadomtól,
Édes urunk Krisztust.

Ó, én édes uradom,
ó, eggyen egy fiadom,
Síró anyát tekincsed,
bújabeli kín juhhad.

Szemem könnyűvel árad,
én jonhom búval fárad,
Te vérednek hullatja
én jonhom alélatja.

Ó, igaz Simeonnak
bezzeg szava ére,
Én érzem ez bú törét,
kit néha ígére.

Siralmam, fohászatom
teríthetik kívül,
Én jonhomnak bel búja,
ki soha nem hevül.

Zsidó mit tész törvénytlen?
Fiam mért hal biüntlen?
Migé fogva, húztosza,
ölöd kötve, öklelve.
Vas szegekkel verétek.

Kegyeggyetek fiamnak,
ne légy kegyelm magamnak!
Avagy halál kínjával
anyját édes fiával
Együtt vele öljétek!

II. rész

Virágnak virága,
világ világa,
Keserűen vagy vas
szeggel kínozza.

Óh, nekem, én fiam,
édes vagy mézüöl.
Szépséged szegényül,
véred hűl vízüöl.

Tőlem válanál,
de nem valállal,
Így hogy kínzassál,
fiam, halállal!

Vég, halál, engem,
egyedem éljen,
Maraggyon uram,
kit világ féljen!

Ómagyar Mária-siralom

Christus poetico planctus

I. rész

Valék siralm tudotlon, sopánkodom sirolmon,
Búval esdek, aszuk.

Választ világuramtól, zsidou fiadomtól,
Édes urunk Krisztust.

Ó, én édes uradam, ó, eggyen egy fiadom,
Síró anyát tekincsed, bújabeli kín juhhad.

Szemem könnyűvel árad, én jonhom búval fárad,
Te vérednek hullatja én jonhom alélatja.

Ó, igaz Simeonnak bezzeg szava ére,
Én érzem ez bú törét, kit néha ígére.

Siralmam, fohászatom teríthetik kívül,
Én jonhomnak bel búja, ki soha nem hevül.

Zsidó mit tész törvénytlen? Fiam mért hal biüntlen?
Migé fogva, húztosza, öldöd kötve, öklelve.
Vas szegekkel verétek.

Kegyeggyetek fiamnak, ne légy kegyelm magamnak!
Avagy halál kínjával anyját édes fiával
Együtt vele öljétek!

II. rész

Virágnak virága, világ világa,
Keserűen vagy vas szeggel kínozza.

Óh, nekem, én fiam, édes vagy mézül.
Szépséged szegényül, véred hűl vízü.

Tőlem válanál, de nem valállal,
Így hogy kínzassál, fiam, halállal!

Végy, halál, engem, egyedem éljen,
Maraggyon uram, kit világ féljen!

Összefoglalás

Álláspontom szerint az *Ómagyar Mária-siralom* metrumát Mészöly Gedeon nyomán kell feltárni, nem pedig Horváth János gondolatmenete alapján. Horváth János explicite kijelentette az *Ómagyar Mária-siralom* szerzőről, hogy a „ritmusérzéke csak azt az egy szabályt fogta fel s követte, mely szerint minden soregység két, saját nyomatékú tagra oszlik.” (Horváth¹ 132-139. pp.) Ez pedig nem igaz éppen úgy az *Ómagyar Mária-siralomban*, miként a latin mintában, mert némelyik soregység négy, némelyik pedig két „tagra” oszlik.

Az ideális 12 strófában a *Valék siralm* || *tudotlon*... és a *Választ világ-* | *uramtól*... kezdetű 1/a-1/b szekvencia metrumai egy négyütemű 14-es és egy kétütemű 6-os; az *Ó én édes* || *uradom*... és a *Szemem könyű-* | *vel árad*... kezdetű 2/a-2/b szekvencia metrumai négyütemű 14-esek; a *Virágnak* || *virága*... és az *Óh, nekem,* || *én fiam*... kezdetű 3/a-3/b szekvencia metrumai négyütemű 11-esek; az *Ó, igaz Si-* | *meonnak*... és a *Siralmam, fo-* | *hászatom*... kezdetű 6/a-6/b szekvencia metrumai négyütemű 13-asok; a *Végy halál,* || *engem*... és a *Tőlem* || *válanál*... kezdetű 7/a-7/b szekvencia metrumai négyütemű 10-esek, valamint a *Zsidó mit tesz* || *törvénytlen*... és a *Kegyeggyetek* || *fiamnak*... kezdetű 8/a-8/b szekvencia metrumai egy-egy négyütemű 14-es és egy kétütemű 7-es. [A magyar változatból hiányzik a 4/a-4/b és az 5/a-5/b szekvencia, ami a *Leuveni Kódex* latinjában megvan.]

A négyütemű 14-esek ugyanakkor időmértékes verselésűek, példa erre a 2/a-2/b szekvencia, amelyek négy lábú jambikus csonkasorokból⁶ tevődnek össze:

◡ – | ◡ – | ◡ – | ◡ || – ´ | – ´ | – ´ | –
Szemem | könyű- | vel á- | rad, || én jon- | hom bú- | val fá- | rad,

◡ – | – – | – – | ◡ || – ´ | ◡ ◡ | – – | ◡
Te vé- | rednek | hullat- | ja || én jon- | hom a- | lélat- | ja.

A négyütemű 14-esekben 70-75 %-ban elemezhetünk jambust, ezért a latin *Planctus ante nescia* négy lábú trochaikus csonkasorait az *Ómagyar Mária-siralom* az alexandrinnal, sajátos negyedfeles jambusi félsor összetételével adja vissza magyarul, mint itt a versindító sorban:

◡ – | ◡ – | ◡ – | ◡
Valék | siralm | tudot- | lon, || sopánkodom sirolmon

◡ – | ◡ – | ◡ – | ◡
Kegyegy- | gyetek | fiam- | nak, || ne légy kegyelm magamnak!

Metrikailag indokolt az *Ómagyar Mária-siralomban* megkülönböztetni a rövid strófákat (a *Planctusban* a 3/a-3/b és 7/a-7/b szekvenciákat), amelyekben 70-75 %-ban elemezhetünk trocheust: részben hatodfeles, és részben ötös trocheusi sorokban, amelyek a latin minta adóneusait (– ◡ ◡ | – ◡) tükrözik magyarul:

Tőlem | vála- | nál, de | nem va- | lállal
´ – | – ◡ | – ◡ | – ◡ | – ◡

⁶ Vö. SzepesE-Szerdahelyi 1981: *Verstan* 255. pp.; id. Tóth Árpád: *Őszi kérdés*

Jártál | -e mos | taná | ban || a cse | des tar | lón es | te
– – | ◡ – | ◡ – | ◡ || ◡ – | – – | – – | ◡

Mindebből az álláspontból az következik, hogy nem kell többé Horváth János eme megállapításához ragaszkodnunk (uo. Horváth¹ 132-139. pp.): „az Ómagyar Máriasiralom igenis, a versfejlődésnek egy primitívebb fokán áll, a középkorvégi versek pedig a fejlődés magasabb fokán állanak, mert ami abban még nem volt meg, ismerik már a kötött sorképlet eszményét.”⁷

⁷ Simoncsics Péter szóbeli közlése 2016.: Horváth Jánosnak ez a kitétele korának evolúcionista felfogásában leli forrását: a XIX. század második felétől kezdve a XX. század közepéig (ami egyeseknél máig tart) az a történeti felfogás uralkodott a nyelvészetben, de még az irodalomban, sőt általában a művészetekben is, hogy a mai „fejlett” állapotot (nyelvét, művészetét, irodalomét) az időben visszafelé menve egyre „primitívebb” állapotok előzték meg. A XX. század nagy antropológusainak Franz Boas-nak, Claude Lévi-Strauss-nak, Bronislaw Malinowski-nak, Margaret Mead-nek, a magyarok közül Munkácsi Bernátnak, Róheim Gézának, Lotz Jánosnak, a magyar kultúrához sok szálon kötődő Robert Austerlitz-nek, és nem utolsósorban éppen Mészöly Gedeonnak a gondolatai (hogy Bartók Béla és Kodály Zoltán népzenei gyűjteményeit és elemzéseit ne is említsem) rámutattak, hogy a biológiai evolúcionizmusnak a művészetre való mechanikus átvitele – tévút. Egy afrikai ráolvasás, egy cseremis népdal, egy vogul medvének ugyanolyan magasan szervezett és értékes művészi munka, mint – megbotránkoztatóan hangzik – Shakespeare bármelyik szonettje. És ilyen az Ómagyar Mária-siralom is. Fejlődés (evolúció) van a biológiában, a társadalomban (bár friss tapasztalataim inkább az ellenkezőjére mutatnak), talán a tudományban is, de a nyelvben és a művészetben nincs (*ars longa – vita brevis*), ott csak változásról beszélhetünk.

Az Ómagyar Mária-síralom metruma

Az ideális Ómagyar Mária-síralom ütemhangsúlyos és időmértékes metrumának számadatai:

szekvencia	ütemhangsúlyos:	láb:	jambus	trocheus	spondeus	pirrichius	
1/a-1/b	négyütemű 14-es	6	6				
	négyütemű 14-es	6	5		1		
2/a-2/b	négyütemű 14-es	6	5	1			
	négyütemű 14-es	6	5	1			
	négyütemű 14-es	6	5		1		
	négyütemű 14-es	6	3		3		
6/a-6/b	négyütemű 13-as	3	2	1			
	négyütemű 13-as	3	2		1		
	négyütemű 13-as	3	2	1			
	négyütemű 13-as	3	2		1		
8/a-8/b	négyütemű 14-es	6	4		2		
	négyütemű 14-es	6	2	2	2		
	kétütemű 7-es	3	2		1		
	négyütemű 14-es	6	6				
	négyütemű 14-es	6	4		2		
	kétütemű 7-es	3	1	1	1		
	összesen:	78	56	7	15	0	
			71,8%	9%	19,2%	0%	100%
3/a-3/b	négyütemű 11-es	5	3	2			
	négyütemű 11-es	5		4	1		
	négyütemű 11-es	5		5			
	négyütemű 11-es	5		3	2		
7/a-7/b	négyütemű 10-es	5		5			
	négyütemű 10-es	5		5			
	négyütemű 10-es	5		2	1	2	
	négyütemű 10-es	5	2	2		1	
	összesen:	40	5	28	4	3	
			12,5%	70%	10%	7,5%	100%

Irodalomjegyzék

1. MészölyG 1956: Mészöly Gedeon: *Ómagyar szövegek nyelvtörténeti magyarázatokkal*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1956.
2. SzepesE-SzerdahelyiI 1981: Szepes Erika-Szerdahelyi István: *Verstan*. Budapest, Gondolat, 1981.
3. MaróthySz-[HorváthI] 2014: Maróthy Szilvia-[Horváth Iván]: *A Christus poetico planctus (Ómagyar Mária-siralom) verstani tagolójelei*. In *Irodalomtörténeti Közlemények (ItK)*, 2014. CXVIII. évfolyam 1. szám 73.
4. A. MolnárF. 2005: A. Molnár Ferenc: *A legkorábbi magyar szövegemlékek*. Olvasat, értelmezés, magyarázatok, frazeológia. Debrecen, 2005. (AFAOA XVII. – Nyelvi és Művelődéstörténeti Adattár. Kiadványok 8.
5. A. MolnárF 2002d: 465: A. Molnár Ferenc: *Az Ómagyar Mária-siralom értelmezése*. Nyr. 126:464-9.
6. A. MolnárF 2003d: A. Molnár Ferenc: *Az Ómagyar Mária-Siralom olvasata és értelmezése*. In *Tanulmányok a magyar egyházi nyelv története köréből*. Szerk. A. Molnár Ferenc és M. Nagy Ilona. Debrecen.
7. A. MolnárF. 2014: A. Molnár Ferenc: *A Königsbergi Töredék és Szalagjai (és más korai szövegemlékeink) datálásához*. *Magyar Nyelv* 2014. 110. évf. 3. szám, 308.
8. Pais 1942b:33-4: *Mária Sirmalma* (Pais Dezső olvasása és értelmezése szerint). In *Magyar versek könyve* 2. bőv. kiad. Szerk., bev., jegyzetszótárral ellátta Horváth János, Budapest.
9. BenkőL 1980: Benkő Lóránd: *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei*. Budapest, 1980.
10. Horváth¹ 132-139: Horváth János: *A középkori magyar vers ritmusa*. Berlin, 1928.
11. Horváth² 107: Horváth János: *A magyar irodalmi műveltség kezdetei Szent Istvántól Mohácsig*. Budapest, 1944², (Első kiadás: 1931.).
12. AH 1886-1922.: G. M. Dreves – Cl. Blume – H. M. Bannister: *Analecta Hymnica Medii Aevi*. 55 kötet. Leipzig, 1886-1922.
13. MartinkóA 1988: Martinkó András: *Az Ómagyar Mária-siralom hazai és európai tükrében* (Bevezetés és vázlat). Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.
14. Nemzeti Újság 1923: *Nemzeti Újság* napilap 1923. jan. 30. sz. hozza az ÓMS teljes szövegét, jórészt Gragger-Jakubovich olvasatában és értelmezésében.
15. Grag¹: Gragger Róbert: *Ómagyar Máriasiralom* (egy hasonmással). *Magyar Nyelv* XIX. 1923. jan.-ápr. 1-4. sz. 1-13.
16. Grag²: *Eine altungarische Marienklage*. Von Robert Gragger. Mit 3 Lichtdrucktafeln. 1923. Berlin und Leipzig, Ungarische Bibliothek. Für das Ungarische Institut an der Universität Berlin herausgegeben von Robert Gragger. Erste Reihe 7.
17. VizkeletyA 1986: Vizkelety András: „Világ világa, virágnak virága...” [*Ómagyar Mária-siralom*.] Európa Könyvkiadó, Budapest, 1986.
18. SzabolcsiB 1959: Szabolcsi Bence: *Vers és dallam*. 1959. Guildhall-kz – Összehasonlító táblázat
19. HollerL 2015: Holler László: *Legkorábbi szövegemlékeink keletkezési idejéről és az Ómagyar Mária-siralom kyniuhhad kifejezésének új értelmezéséről*. In *Erdélyi Múzeum*, 77. évf. 2015. 3. szám, 117-134.
20. *A magyar irodalom története. Az Ómagyar Mária-siralom* – MEK
<http://mek.oszk.hu/02200/02228/html/01/77.html> [Letöltve: 2016. 12. 17.]